

Na osnovu člana 19. stav 1. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na _____ sjednici održanoj _____ d o n o s i

U R E D B U

O METODOLOGIJI UTVRĐIVANJA NAJNIŽE OSNOVNE CIJENE VODNIH USLUGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI – OSNOVNE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Ovom uredbom se utvrđuje:

- (a) primjena i temeljna načela metodologije o utvrđivanju najniže osnovne cijene vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: metodologija);
- (b) uvjeti za primjenu ove metodologije;
- (c) način proračuna cijene vodnih usluga, struktura cijene vodne usluge, vrsta troškova koji se uzimaju u obzir prilikom proračuna cijene vodnih usluga, kao i način njihovog prikaza;
- (d) sadržaj i format podataka i izvještaja koji se dostavljaju pri postupku razmatranja cijene vodnih usluga;
- (e) popis ključnih pokazatelja uspješnosti vršenja vodnih usluga, zajedno sa prikazom njihovog proračuna, kao i popis ciljnih vrijednosti koje se trebaju postići u tranzicijskom periodu;
- (f) sadržaj zahtjeva za utvrđivanjem cijene vodnih usluga;
- (g) kontrola provedbe metodologije.

Član 2. (Ciljevi)

Metodologija osigurava da:

- (a) ukupni iznos mjesečnog računa za vodne usluge za prosječno kućanstvo bude priuštiv;
- (b) je infrastruktura koje se koristi za pružanje vodnih usluga redovno održavana i zamjenjivana, čime se postiže njena trajna održivost;
- (c) je pružanje vodnih usluga neprekidno i da voda kojom se snabdijeva stanovništvo zadovoljava sve vrijednosti pokazatelja vode sigurne za piće;
- (d) su stvoreni uvjeti za investiranje i uredno vraćanje kredita za investicije u infrastrukturu koja se koristi za pružanje vodnih usluga;
- (e) su stvoreni uvjeti za postupno i potpuno zadovoljenje svih temeljnih načela koji se navode ovom uredbom;
- (f) su korisnici usluga zaštićeni od moguće zlouporabe monopolnog ili dominantnog položaja pružatelja vodnih usluga (u daljnjem tekstu: operator);
- (g) su stvoreni uvjeti za poštivanje važećih kolektivnih ugovora.

Član 3. (Definicije)

U ovoj uredbi korištene su slijedeće definicije:

- (a) **Otpadne vode** označavaju sve potencijalno onečišćene tehnološke, sanitarne, oborinske i druge vode koje su promijenile svoje prirodne, fizičke, hemijske ili biološke osobine rezultatom ljudskih aktivnosti;
- (b) **Vodne usluge** označavaju sve usluge koje za: domaćinstva, javne ustanove ili bilo koju privrednu aktivnost, osiguravaju:
 - i. zahvatanje, akumuliranje i skladištenje površinske ili podzemne vode, prečišćavanje vode do nivoa kvaliteta vode za piće i distribuciju krajnjim korisnicima,
 - ii. prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda putem javnih kanalizacijskih sistema, koje se zatim ispuštaju u površinske vode, uključujući i dostavu zahvaćene ili pitke vode drugoj JLS ili njenom komunalnom poduzeću (drugom operatoru).
- (c) **Javni kanalizacioni sistem** označava sistem vodnih objekata kojim se prikupljaju i odvođe urbane otpadne vode, a kojim upravlja operater;
- (d) **Urbane otpadne vode** označavaju otpadne vode koje su prikupljene javnim kanalizacionim sistemima iz domaćinstava ili mješavinu tih voda sa tehnološkim otpadnim vodama i/ili oborinskim vodama;
- (e) **Troškovni centar** je organizacioni dio operatora za koji se odvojeno knjiže svi pripadni troškovi;
- (f) **Prosječan broj dana naplate** je broj koji se dobije kada se odnos potraživanja od korisnika vodnih usluga umanjena za vrijednost PDV-a i ukupnih prihoda u toku posmatranog perioda, pomnoži sa brojem dana posmatranog perioda;
- (g) **Neprihodovana voda** je voda koja je proizvedena (zahvaćena i eventualno prerađena za potrebe vodoopskrbe), ali nije evidentirana kao isporučena korisnicima usluga, sastoji se od stvarnih i prividnih gubitaka vode u mreži;
- (h) **Stvarni gubici vode u mreži** (fizički gubici) predstavljaju curenja vode u mreži;
- (i) **Prividni gubici vode u mreži** podrazumijevaju razliku između neprihodovane vode i stvarnih gubitaka vode mreži i odnose se na pogrešna mjerenja, ilegalno korištenje vode i dr.;
- (j) **Infrastrukturni indeks curenja - ICI** predstavlja odnos tekućih stvarnih gubitaka vode u mreži i neizbježnih gubitaka vode u mreži, koji se računaju formulom definiranom od strane međunarodne asocijacije vodovoda IWA, prema specifičnim karakteristikama vodovodne mreže;
- (k) **Korisnik usluga** je svaka fizička ili pravna osoba koja koristi bilo koju od vrsta vodnih usluga iz člana 4. ove uredbi;
- (l) **Operator** je javno preduzeće ili druga pravna osoba koja je registrirana za upravljanje vodovodnim i kanalizacionim sistemom i postrojenjem za urbane otpadne vode i pružanje vodno komunalnih usluga, odnosno osoba kojoj je u skladu sa zakonom prenjeto takvo ovlaštenje;

- (m) **Osnivači** javnog komunalnog poduzeća u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) su jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: JLS), odnosno kantoni za poduzeća koja su kantonalnim propisom osnovana da pružaju usluge za više JLS;
- (n) **Regulatorno tijelo** je neovisno i nepristrano tijelo osnovano na kantonalnoj ili/ federalnoj razini, koje ima nadležnosti prethodne verifikacije zahtjeva operatora za izmjenom vodne tarife u skladu sa odredbama ove uredbe.

Član 4.

(Određivanje najniže cijene vodnih usluga)

- (1) Ova uredba se odnosi na određivanje najniže cijene vodnih usluga iz člana 3. tačka b) ove uredbe, odnosno na vodoopskrbu, odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana cijena usluge odvodnje urbanih oborinskih voda se određuje Odlukom o odvodnji oborinskih voda JLS ili zasebnim Ugovorom o odvodnji oborinskih voda između JLS, odnosno kantona sa operatorom.

DIO DRUGI –TEMELJNA NAČELA

Član 5.

(Temeljna načela)

Ova uredba se zasniva na sljedećim načelima:

- (a) Načelo pokrivanja troškova;
- (b) Načelo priuštivosti;
- (c) Načelo korisnik plaća;
- (d) Načelo jednakosti;
- (e) Načelo zagađivač plaća;
- (f) Načelo ekonomske i operativne učinkovitosti;
- (g) Načelo pravičnosti i jednakosti;
- (h) Načelo ekološke učinkovitosti.

Član 6.

(Načelo pokrivanja troškova)

- (1) Načelo pokrivanja troškova se odnosi na formiranje cijene usluge na način da ista uključi sve odnosne troškove samo te vrste usluge, uključujući i pripadajući dio zajedničkih troškova više vrsta usluga.
- (2) Preduvjet za primjenu ovog načela je računovodstveno razdvajanje svih troškova i prihoda po definiranim troškovnim centrima, gdje svaka vrsta usluge ima odvojeno knjižene odnosne troškove i prihode.

Član 7.
(Načelo priuštivosti)

- (1) Načelom priuštivosti se procjenjuje najveća moguća cijena koju prosječna obitelj koja živi na području odnosno JLS može mjesečno platiti iz svojih prihoda i sa prosječnom potrošnjom vode po osobi.
- (2) Granicom priuštivosti se smatraju sredstva u iznosu od 4% ukupnog dohotka građana u prethodnoj godini iskazanog na razini prosječne obitelji u odnosnoj JLS, koja se mogu izdvojiti za račun takve obitelji za ukupne usluge vodoopskrbe, odvodnje i tretmana otpadnih voda.
- (3) JLS će vršiti proračun visine priuštivosti na godišnjoj osnovi, a prve podatke će objaviti u roku od godinu dana od stupanja na snagu ove uredbe. JLS-e će se koristiti zvaničnim dostupnim podacima o prihodima stanovništva za proračun visine priuštivosti, odnosno izvršiti najbolju procjenu prihoda prosječne porodice ako isti nisu zvanično dostupni.
- (4) JLS će regulirati subvencioniranje usluga iz stava (2) ovog člana socijalno ranjivim korisnicima.
- (5) JLS ne treba planirati investicijske troškove izgradnje javne vodno - komunalne infrastrukture, ako se otplatom ovih troškova kroz cijenu vodne usluge prelazi granica priuštivosti iz stava (2) ovog člana; ako se ipak odluče za takvu izgradnju, JLS je obavezna subvencionirati u cijelosti iznos troškova izgradnje i rada javne vodno - komunalne infrastrukture iznad granice priuštivosti.
- (6) JLS može subvencionirati troškove izgradnje javne vodno - komunalne infrastrukture i kada oni ne prelaze granicu priuštivosti.

Član 8.
(Načelo korisnik plaća)

- (1) Načelom korisnik plaća se osigurava da troškove nastale zahtjevom korisnika usluga snosi ta grupa korisnika, čime se istovremeno sprječava praksa unakrsnog subvencioniranja jedne kategorije korisnika usluga od strane druge.
- (2) Izuzeće od primjene ovog načela su stambene jedinice u sastavu zgrada sa jednim brojiлом.

Član 9.
(Načelo jednakosti)

- (1) U sektoru vodnih usluga se primjenjuje i načelo jednakosti, koje podrazumijeva da se cijena vode postepeno izjednačava za sve kategorije korisnika usluga, do postizanja iste cijene vodnih usluga.
- (2) Izuzeće od primjene ovog načela su samo vodovodni sistemi sa gubicima manjim od 20%, gdje se potražnja za vodom ne može u potpunosti zadovoljiti iz postojećih izvora snabdijevanja vodom, kada operator može uvesti odvojene tarife za potrošače čija zahtijevana potrošnja izlazi iz okvira postojećih kapaciteta vodovodnog sistema.

Član 10.
(Načelo zagađivač plaća)

Štetu u okolišu treba sprečavati i otklanjati promicanjem načela zagađivač plaća, u skladu s načelom održivog razvoja. Temelj ovog načela je financijska odgovornost pravna osoba čija je djelatnost uzrokovala štetu u okolišu ili njezinu prijetecu opasnost, kako bi se isti potaknuli na usvajanje financijskih mjera i razvijanje postupaka za smanjivanje rizika od štete u okolišu.

Član 11.
(Načelo ekonomske i operativne učinkovitosti)

- (1) Načelo ekonomske efikasnosti podrazumijeva optimizaciju svih vrsta troškova pružanja vodno-komunalnih usluga, poboljšanje naplate prihoda, redovno vršenje revizije tarifnih stopa i dugoročno postizanje potpunog povrata financijskih troškova, a da se time ne naruši kvaliteta vodnih usluga.
- (2) Operativna efikasnost postiže se optimiziranjem i boljim korištenjem ljudskih resursa, energetskom efikasnošću, adekvatnim korištenjem opreme u sistemu i kontrolom neprihodovane vode.

Član 12.
(Načelo pravičnosti i jednakosti)

Ljudsko pravo na vodu i sanitaciju (odvodnju i tretman urbanih otpadnih voda) je prepoznato, čista voda za piće i sanitacija su ključni za ostvarivanje svih ljudskih prava. Zato je obveza JLS da osiguraju sigurnu, čistu, dostupnu i priuštivu pitku vodu i sanitaciju za svoje stanovnike.

Član 13.
(Načelo ekološke učinkovitosti)

Načelo očuvanja prirodnih resursa ili ekološke efikasnosti se provodi potrebnim dodacima na cijenu čija bi funkcija bila utjecanje na smanjenje potrošnje, a time i smanjenje zahvata vode iz okoliša, kao i uvođenjem naknada koje bi trebale neutralizirati ili smanjiti negativni utjecaj na okoliš nastao u toku gradnje ili eksploatacije vodovodnog sistema kao i kanalizacijskih i sustava tretmana otpadnih voda. Dodaci na cijenu vode trebaju motivirati potrošače da vodu troše racionalno i da prekomjernom potrošnjom ne ugroze postojeće kapacitete.

DIO TREĆI – PREDUVJETI ZA PRIMJENU METODOLOGIJE

a) RAČUNOVODSTVENI PREDUVJETI

Član 14.

(Način knjiženja troškova i prihoda)

- (1) Pravna osoba dužna je, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 83/09) i Pravilnikom o kontnom okviru, sadržaju konta i primjeni kontnog okvira za privredna društva ("Službene novine Federacije BiH", broj 82/10), a kojima se regulira primjena kontnog okvira za privredna društva, revidirati postojeći način izrade analitičkog kontnog okvira na način da se svaki trošak evidentira na zasebnom analitičkom računu odgovarajuće klase rashoda, odnosno da se direktni trošak razvrsta po pripadnom troškovnom centru.
- (2) Operator definiše jasno razdvojene troškovne centre, odnosno omogućava izdvojeno knjiženje troškova, kao i prihoda, usluge vodoopskrbe od usluge odvodnje otpadnih voda, kao i od usluge prečišćavanja otpadnih voda, te svih drugih vrsta usluga koje takav operator pruža.
- (3) Operator osigurava računovodstveno definirana i po vlastitim troškovima (i prihodima) razdvojena, najmanje četiri sljedećih troškovnih centara:
 - (a) vodoopskrba (dalje se ovaj troškovni centar može dijeliti na podtroškovne centre: crpljenja, prečišćavanja, distribucije i dr.);
 - (b) prikupljanje i odvodnja otpadnih voda (dalje se ovaj troškovni centar može dijeliti na svoje podtroškovne centre);
 - (c) tretman otpadnih voda (dalje se ovaj troškovni centar može dijeliti na svoje podtroškovne centre);
 - (d) zajednički poslovi (dalje se može dijeliti na podtroškovne centre: uprava, pravni poslovi, računovodstvo i sl.).
- (4) Svi troškovi direktno vezani za pojedinu vrstu vodne usluge se knjiže na odgovarajući troškovni centar, i to na najniži odnosni podtroškovni centar koji je definiran.
- (5) Bruto plaće i ostala primanja zaposlenika prema Zakonu o radu ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/16 i 89/18) neophodno je analitički razvrstati prema važećem kontnom planu, minimalno na plaće administracije i plaće direktnog rada.

Član 15.

(Knjiženje indirektnih troškova)

Indirektni troškovi poput troškova računovodstva, uprave i sl. se knjiže na odgovarajućem troškovnom centru zajedničkih poslova, uz određenje ključa (pojedinačnog po vrsti troška ili zbirnog za sve takve troškove) kojim se naknadno vrši redistribucija tih troškova na svaku od pojedinačnih vrsta usluga.

Član 16.

(Knjiženje troškova i prihoda ostalih usluga)

Ako je operator složeno komunalno poduzeće, koje osim vodnih usluga iz člana 4. stav (1) ove uredbе pruža i druge vrste usluga, ostale usluge se pojedinačno određuju kao osnova za formiranje troškovnih centara.

Član 17.

(Vrste troškova vodnih usluga)

Sve direktne troškove svake od pojedinačnih vodnih usluga treba knjižiti isključivo na odnosne definirane troškovne centre, po mogućnosti na što nižoj razini, u što spadaju:

- (a) plaće i naknade zaposlenih angažiranih na pružanju odnosne vrste usluga u punom ili proporcionalno dijelu svog radnog vremena;
- (b) amortizacija stalnih sredstava ili ugovoreni trošak najamnine/upravljanja/koncesije za korištenje vodno-komunalnih infrastrukturnih objekata;
- (c) troškovi električne energije;
- (d) troškovi goriva i maziva;
- (e) troškovi repromaterijala i kemikalija;
- (f) troškovi registracije i osiguranja vozila koja se odnose na tu poslovnu jedinicu;
- (g) troškovi održavanja sredstava koje se odnose na tu poslovnu jedinicu;
- (h) ugovori o djelu koji se odnose na tu poslovnu jedinicu;
- (i) financijski/bankarski troškovi;
- (j) naknade za koncesiju;
- (k) ostali troškovi i rashodi.

Član 18.

(Popis i obračun amortizacije stalnih sredstava)

- (1) U svrhu pravilnog i cjelovitog obračuna stvarne vrijednosti amortizacije svih stalnih sredstava, operator obavezno vrši:
 - (a) popis svih stalnih sredstava i periodičnu procjenu tekuće vrijednosti, odnosno revalorizaciju ako je stalno sredstvo knjiženo;
 - (b) vanknjižnu procjenu prema stvarnim cijenama na tržištu, ako sredstvo iz bilo kojeg razloga nije evidentirano u knjizi stalnih sredstava.
- (2) Sva stalna imovina mora se evidentirati prema definiranim troškovnim centrima.
- (3) Operator koji podnosi zahtjev za reviziju vodnih tarifa dužan je pripremiti tranzicijski plan za postepeno uključivanje punog troška amortizacije iz stava (1) ovog člana.
- (4) Puni trošak amortizacije potrebno je postepeno uključiti u cijenu vodnih usluga, u periodu do najviše 10 (deset) godina.

b) PLAN POSLOVANJA

Član 19. (Sadržaj plana poslovanja)

- (1) Pored obaveznih elemenata Plana poslovanja određenih Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12), Plan poslovanja operatora koji pružaju vodne usluge mora dodatno sadržavati i sljedeće:
- (a) plan optimizacije broja zaposlenih za trogodišnji period, dodatno i projekcijom do kada će se broj zaposlenih koji su angažirani u funkciji pružanja ukupnih vodnih usluga prema Aneksu II. ove uredbe, svesti na ciljnu vrijednost, ovisno o veličini i složenosti infrastrukturnog sistema;
 - (b) plan smanjenja i/ili kontrole neprihodovane vode za trogodišnji period, dodatno sa projekcijom kada će se postotak gubitaka svesti na veličinu poslije koje više nije isplatio dalje smanjivanje, te kada će se infrastrukturni indeks curenja (u daljnjem tekstu: ILI) svesti na vrijednost manju od 4. Obrazac za proračun indeksa ILI dat je u Aneksu I. ove uredbe;
 - (c) plan optimizacije ostalih troškova, gdje je optimizacija moguća primjenom novih tehnologija ili poboljšanim upravljanjem;
 - (d) plan unaprjeđenja naplate, ako ista iznosi manje od 95%;
 - (e) plan unaprjeđenja mjerenja u mreži;
 - (f) plan unaprjeđenja upravljanja sredstvima, uključujući i kompletiranje knjige stalnih sredstava;
 - (g) plan kapitalnih ulaganja, ako je odobren za uključivanje u cijenu sukladno načelu priuštivosti.

Član 20. (Ključni pokazatelji/indikator uspješnosti operatora)

- (1) Plan poslovanja operatora mora sadržavati vrijednosti za prethodne tri godine (odnosno za cijeli prethodni period pružanja ovih usluga ako je isti kraći od tri godine), projekcije vrijednosti za najmanje naredne tri godine, te dugoročne ciljne vrijednosti i očekivano vrijeme njihovog dostizanja za sljedeće ključne pokazatelje/indikator uspješnosti:
- (a) neprihodovana voda (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 25% ili manje);
 - (b) postotak mjerenja potrošača i vodozahvata (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 100%);
 - (c) prosječan broj dana naplate (izraženo u broju dana, preporučena dugoročna ciljna vrijednost je 90 dana ili manje);
 - (d) postotak naplate (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 96% ili više);

- (e) produktivnost operatora (broj zaposlenih na hiljadu korisnika usluga ili hiljadu priključaka, za sve vodne usluge iz člana 4. ove uredbe), prema proračunu maksimalnog broja zaposlenih na kraju ciljnog perioda, ovisno o veličini i složenosti infrastrukturnog sistema;
 - (f) pokrivenost operativnih troškova (izraženo u %, preporučena ciljna vrijednost 100%);
 - (g) priuštivost usluga (izraženo u %, preporučena vrijednost do najviše 4%).
- (2) Instrukcije za proračun vrijednosti pokazatelja/indikatora produktivnosti zaposlenika i maksimalnog broja zaposlenih daju se u Aneksu II. ove uredbe.
- (3) Operatori su dužni regulatornom tijelu, u svrhu utvrđivanja složenosti infrastrukturnog sistema kojim upravljaju, dostaviti tačne podatke i/ili dokumentaciju o karakteristikama sistema shodno parametrima navedenim u Tabeli karakteristika sistema iz Aneksa II. ove uredbe, kao i sve promjene nastale uslijed povećanja obuhvata javnog sistema i vrste usluga, kapitalnih investicija i efikasnosti operatora.

DIO ČETVRTI – VRSTA I NAČIN PRORAČUNA CIJENE VODNIH USLUGA

Član 21. (Vrste cijene vodnih usluga)

- (1) Operator koji pruža usluge iz člana 4. stav (1) ove uredbe se može odlučiti za jednu od narednih vrsta cijene, o čemu odluku donosi osnivač:
- (a) jedinstvena jedinična cijena uz plaćanje prema potrošenoj količini bez pretplate (fiksno dijelo cijene), izražena u KM/m³ vode;
 - (b) jedinstvena jedinična cijena m³ vode, plaćanje prema potrošenoj količini, sa pretplatom (fiksni dio cijene);
 - (c) blok-rastuća cijena uz plaćanje prema potrošenoj količini bez pretplate, izražena u KM/m³ vode (sa ili bez minimalne mjesečne potrošnje koja se naplaćuje), u funkciji obeshrabrivanja prekomjerne potrošnje u područjima sa proglašenom oskudicom vode, te uz obavezno mjesečno očitavanje;
 - (d) blok-rastuća cijena m³ vode, plaćanje prema potrošenoj količini sa pretplatom (fiksni dio cijene), u funkciji obeshrabrivanja prekomjerne potrošnje u područjima sa proglašenom oskudicom vode, te uz obavezno mjesečno očitavanje.

Član 22. (Izjednačavanje cijena vodnih usluga)

- (1) Operator koji pruža vodne usluge iz člana 4. stav (1) ove uredbe određuje pojedinačnu cijenu za različite kategorije korisnika usluga i to:
- (a) fizičke osobe (građani);
 - (b) privredni subjekti (privredna društva i obrti);
 - (c) javne ustanove i institucije;
 - (d) ostali korisnici.

- (2) Cijena usluga za svaku od kategoriju korisnika iz stava (1) ovog člana se odnosi samo na tu kategoriju korisnika usluga, s tim da će se cijena za sve kategorije izjednačavati u roku do 10 (deset) godina od dana stupanja na snagu ove uredbe, kako bi cijena usluga bila jednaka za sve korisnike usluga.
- (3) Za javne vodno-komunalne sisteme gdje vodne tarife nisu izjednačene za sve kategorije korisnika operator je dužan, uz zahtjev za promjenom vodnih tarifa, dostaviti tranzicijski plan izjednačenja cijena za sve kategorije korisnika usluga i u zahtjev uključiti prvi prijedlog izjednačavanja tarifa.

Član 23. **(Pretplata / fiksni dio cijene)**

- (1) Pretplatom (fiksni dijelom cijene) se pokriva manji dio fiksnih troškova (i to ne troškova zaposlenih) pružanja usluge vodoopskrbe korisnika usluga, koje ne zavise od količine dostavljenih vodnih usluga. Ostale usluge iz člana 4. stav (1) ove uredbe nemaju vlastiti pretplatni dio cijene.
- (2) Glavni dio iznosa pretplate se određuje na način da ukupni očekivani prihod ovim putem pokrije troškove redovnog i odgovarajućom regulativom propisanog održavanja korisničkog vodomjera, u iznosu koji odgovara stvarnim troškovima za svaki vodomjer pojedinačno. Osim ovog troška koji se odnosi direktno na korisnika usluga na kojeg se odnosi taj vodomjer, mogu se uključiti i troškovi ugradnje i održavanja zonskih i vodomjera na izvorištu, na način da se isti rasporede na sve korisnike usluga i tako pridodaju prethodnom iznosu. U tom slučaju visina ovog dijela pretplate je određena sa:

$$\text{Pretplata (i)} = \text{TZV(i)/Mjes(i)} + \text{Post (i)} \times \text{SumZon}$$

gdje je:

Pretplata(i) = iznos pretplate za konkretnog korisnika usluga (i)

TZV(i) = trošak zamjene i održavanja vodomjera konkretnog potrošača (i)

Mjes(i) je broj mjeseci nakon kojih se dati vodomjer (i) treba zamijeniti

Post(i) je postotak troška zamjene istog vodomjera potrošača (i) u sumi troškova zamjene vodomjera svih potrošača

SumZon je zbir troškova zamjene i održavanja svih zonskih vodomjera i vodomjera na izvorištima.

- (3) Osnivač može odlučiti da se još neki dio fiksnih troškova, koji se odnose na uslugu vodoopskrbe ili usluge odvodnje i tretmana otpadnih voda za koje se može pokazati da se ne mogu pokriti iz varijabilnog dijela cijena a da se pri tome poštuju sva načela Uredbe, uključi u pretplatu korisnika usluga, u šta spadaju:
 - (a) iznos koji odgovara dijelu ili punom iznosu obračunate amortizacije stalnih sredstava koja su u funkciji pružanja vodnih usluga;
 - (b) očitavanje vodomjera;
 - (c) obrada očitanih podataka;
 - (d) testiranje i održavanje kvaliteta i ispravnosti vode za piće, i druge vrste fiksnih troškova.

Član 24.
(Korištenje prihoda ostvarenih pretplatom)

- (1) Prihodi prikupljeni po osnovu pretplate se moraju zasebno knjižiti i prikupljena sredstva se ne smiju koristiti za bilo koje druge svrhe.
- (2) Ako se Osnivač odlučio da još neki dio fiksnih troškova iz člana 23. stav (3) ove uredbe koji se odnose na uslugu vodoopskrbe korisnika usluga uključi u pretplatu, taj dio prihoda od pretplate se također treba knjižiti zasebno i u odnosu na dio iz stava (1) ovog člana, a sredstva prikupljena na zasebnom kontu ili podračunu se ne smiju koristiti za bilo koje druge svrhe.
- (3) Trošenja sredstava prikupljenih pretplatom se posebno obrazlažu u financijskim izvještajima.

Član 25.
(Jedinična cijena m³ vode)

- (1) Jedinična cijena po m³ se određuje tako da se svi procijenjeni troškovi koji se direktno i indirektno odnose na bilo koju od usluga iz člana 4. stav (1) ove uredbe, a koji ne uključuju troškove mjerenja u sistemu ili druge troškove iz člana 23. stav (3) ove uredbe, podijele sa ukupnom predviđenom potrošnjom u istom narednom periodu:

$$\text{Jedinična cijena po m}^3 = \frac{\text{Predviđeni troškovi djelatnosti (u KM)}}{\text{Predviđena isporuka vode (u m}^3\text{)} \times (1/\text{Napl})}$$

U slučaju procjene nemogućnosti potpune naplate svih računa, ova jedinična cijena se dodatno množi sa 1/Napl, gdje je:

Predviđeni troškovi = svi redovni operativni troškovi + puni troškovi obračunate amortizacije na sva stalna sredstva + odobreni troškovi kapitalnih investicija

Predviđena isporuka vode = procjena ukupno isporučene fakturirane vode potrošačima za naredni period, na koji se odnose i predviđeni troškovi

Napl = postotak očekivane naplativosti, ne smije biti manji od 95%.

- (2) Redovni operativni troškovi uključuju pokriće svih materijalnih i drugih troškova vezanih za funkcioniranje sistema, sredstva za lične dohotke i zajedničku potrošnju zaposlenih, zakonske i ugovorne obaveze, troškove tekućeg održavanja i funkcioniranja sistema na koji se cijena odnosi, sredstva akumulacije i rezervi u skladu sa zakonskim propisima. Isključeni su troškovi održavanja mjerenja u sistemu, jer su isti već izdvojeni za pokrivanje putem pretplate.
- (3) Puni troškovi obračunate amortizacije na sva stalna sredstva uključujući i vanknjižna, uključuju realnu amortizaciju stalnih sredstava davaoca komunalne usluge kao i iznos obračuna amortizacije stalnih sredstava kao objekata infrastrukturnih sistema, odnosno dobara u općoj upotrebi, koji može biti utvrđen i visinom najamnine/koncesije/troškom korištenja i upravljanja povjerenim sredstvima, cijenom korištenja takvih dobara i sl.
- (4) Sredstva prikupljena na način iz stava (3) ovog člana se troše na investiciono održavanje i funkcioniranje sistema na koji se cijena odnosi.

- (5) Odobreni troškovi kapitalnih investicija uključuju investicijski kapital osnivača i otplate kredita, sve u skladu sa planovima JLS i planovima operatora.
- (6) Svi navedeni procijenjeni troškovi se odnose isključivo na vrstu vodne usluge za koju se računa jedinična cijena m³ vode. Procjena se vrši na temelju knjiženih troškova iz prethodnog perioda razdvojenih prema definiranim troškovnim centrima, kao i na temelju aktivnosti predviđenih Poslovnim planom.
- (7) Nakon smanjenja gubitaka u vodovodnom sistemu na 25% i u slučaju da JLS ne posjeduje kreditnu sposobnost, prihodi ostvareni po osnovu stava (3) ovog člana mogu se odlukom JLS usmjeriti na sufinanciranje grantova Evropske Unije u svrhu kapitalnih ulaganja u proširenje/unaprjeđenje sistema, ali samo do iznosa od 50% ovako prikupljenih sredstava.

Član 26.

(Korištenje prihoda ostvarenih jediničnom cijenom m³ vode)

- (1) Prihodi prikupljeni po osnovu ostvarene jedinične cijene m³ su namijenjeni za pokrivanje narednih rashoda:
 - (a) pokrivanje operativnih troškova;
 - (b) investicijsko održavanje;
 - (c) kapitalne investicije
- (2) Prihodi ostvareni po osnovu dijela cijene koji se odnosi na realno obračunatu amortizaciju na sva stalna sredstva (za investicijsko održavanje) se troše na način određen poslovnim planom, koji će uključiti plan i program smanjenja neprihodovane vode te redovne zamjene elemenata infrastrukturnog sistema.
- (3) Sredstva prikupljena povećanjem koeficijentata odnosno razlikom u cijeni dodatne potrošnje blok-rastuće cijene m³ vode se zasebno evidentiraju i mogu se koristiti samo za aktivnosti osiguranja dodatnih količina vode za piće, i to prije svega na aktivnostima za smanjenje gubitaka.
- (4) Trošenja sredstava iz stava (1) ovog člana se posebno obrazlažu u financijskim izvještajima koja se dostavljaju nadležnim tijelima, izdvojeno po operativnim troškovima, troškovima investicijskog održavanja i troškovima kapitalnog investiranja.

DIO PETI – POSTUPAK RAZMATRANJA PROMJENE CIJENE VODNIH USLUGA

Član 27.

(Zahtjev i dokumentacija potrebna za razmatranje i odobrenje cijene)

Zahtjev i dokumentacija koja se uz zahtjev operatora dostavlja osnivaču komunalnog poduzeća u cilju razmatranja cijene vodnih usluga uključuje:

- (a) pregled ključnih indikatora poslovanja koji indiciraju potrebu promjene vodne tarife u ciljnom periodu dat u Aneksu IV. ove uredbe;
- (b) analizu provedbe važećeg Poslovnog plana operatora koji pruža vodne usluge za prethodni period;

- (c) važeći Plan poslovanja operatora koji pruža vodne usluge, koji uključuje i Analizu provedbe prethodnog plana rashoda i prihoda, pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju, kao i Plan rashoda i prihoda za naredni relevantni period (preporučuje se ne duži od jedne godine), pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju;
- (d) izvještaj o provedenom računovodstvenom razdvajanju troškova i prihoda po troškovnim centrima;
- (e) mišljenje neovisnog regulatornog tijela u postupku razmatranja nove cijene vodnih usluga, kojim se potvrđuje da su dokumentacija, podaci i prijedlog operatora podneseni u skladu sa ovom uredbom.

Član 28. **(Struktura predložene cijene)**

Cijena svake od usluga iz člana 4. stav (1) ove uredbe se predlaže kao jedan zbirni iznos, ali i kao pojedinačne stvarne vrijednosti i u postotku u odnosu na ukupnu cijenu, i to kao dio koji se odnosi na:

- (a) pokrivanje procijenjenih troškova zaposlenih;
- (b) procjenu očekivanih troškova energije;
- (c) ostale operativne troškove;
- (d) troškove investicijskog održavanja;
- (e) troškove odobrenih kapitalnih investicija;
- (f) sve ostale troškove.

Član 29. **(Postupak odobrenja cijene)**

- (1) Dokumentaciju koja se dostavlja u cilju razmatranja cijene vodnih usluga priprema uprava operatora.
- (2) Dokumentacija iz stava (1) ovog člana dostavlja se Nadzornom odboru operatora, čiji je zadatak da provjeri dostavljenu dokumentaciju i izvijesti da li je ista usuglašena sa odredbama ove uredbe. U slučaju da Nadzorni odbor operatora zaključi da dokumentacija nije usuglašena sa odredbama ove uredbe, ista se vraća na doradu upravi operatora.
- (3) U slučaju da Nadzorni odbor operatora zaključi da je dokumentacija usuglašena sa odredbama ove uredbe, kao i da je prethodni Plan poslovanja plan zadovoljavajuće proveden te da je važeći Plan poslovanja dovoljno ambiciozan, ista se sa takvim zaključkom proslijeđuje osnivaču komunalnog poduzeća na konačno razmatranje i usvajanje.
- (4) Prije upućivanja potpune dokumentacije osnivaču komunalnog poduzeća na odobrenje nove cijene vodnih usluga, operator zahtijeva se prethodno pozitivno mišljenje od regulatornog tijela.

- (5) Osnivač razmatra zahtjev operatora iz člana 27. ove uredbe u roku od 90 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (6) Osnivač može od operatora i regulatornog tijela jednom zatražiti dopunu zahtjeva u roku od najviše 30 dana od dana prijema zahtjeva, ako utvrdi da zahtjev operatora nije usklađen sa ovom uredbom i uz detaljno obrazloženje zahtjeva za dopunu.
- (7) Po dostavljanju zahtjeva za dopunu iz stava (6) ovog člana, operator je dužan u roku od 15 dana od dana prijema istog osnivaču i regulatornom tijelu dostaviti odgovor i dokumentaciju.
- (8) Po prijemu odgovora i dokumentacije iz stava (7) ovog člana regulatorno tijelo je dužno u roku od 15 dana od dana prijema istih dostaviti svoje mišljenje operatoru i osnivaču, ako je isto pozitivno.
- (9) Osnivač dopunjeni zahtjev operatora iz st. (7) i (8) ovog člana razmatra u roku od 30 dana od dana podnošenja dopune zahtjeva i u tom roku usvaja novu tarifu.
- (10) U slučaju da osnivač ne usvoji zahtjev operatora za promjenom vodne tarife u roku iz st. (5) ili (9) ovog člana, protiv osnivača operator podnosi prijavu kantonalnoj inspekciji nadležnoj za uspostavu vodno-komunalnih tarifa u roku 30 dana od isteka roka iz st. (6) i (9) ovog člana.

Član 30.

(Slučaj neodobrenja cijene)

- (1) Osnivač koji na osnovu pozitivnog mišljenja od regulatornog tijela na dostavljeni zahtjev i odobrene dokumentacije iz čl. 27.- 29. ove uredbe javnom operatoru ne odobri novu cijenu vodnih usluga, neće imati pristup sufinansiranju kapitalne javne vodno-komunalne infrastrukture iz sredstava kredita i grantova međunarodnih finansijskih institucija, budžeta kantona i Federacije, ako je:
 - (a) otplata kredita i sufinansiranje granta planirano kroz cijenu vodnih usluga;
 - (b) sredstvima kredita i granta planirana izgradnja objekata, za čiji pogon i održavanje je preduslov povećanje cijene vodnih usluga u svrhu osiguranja njihove održivosti.
- (2) U slučajevima iz stava (1) ovog člana, a u vezi sa odredbom iz člana 7. stav (6) ove uredbe, osnivač je obavezan iz svog budžeta sufinansirati izgradnju kapitalne vodno - komunalne infrastrukture.
- (3) Federalno ministarstvo poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva, odnosno kantonalno ministarstvo nadležno za vode/vodno-komunalnu infrastrukturu dužno je u postupku davanja pozitivnog mišljenja na prijedloge kreditnih i grant projekata iz stava (1) ovog člana, a u skladu sa odredbama Uredbe o načinu i kriterijima za pripremu, izradu i praćenje realizacije programa javnih investicija („Službene novine Federacije BiH“, br. 106/14 i 27/19), prethodno utvrditi da se vodne tarife operatora reguliraju u skladu sa ovom uredbom.

DIO ŠESTI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31. (Primjena uredbe)

- (1) Ova uredba se primjenjuje u kantonima i JLS u Federaciji.
- (2) Ova uredba primjenjuje se za sljedeće operatore registrirane u Federaciji:
 - (a) javna komunalna i javna vodno - komunalna poduzeća čiji su osnivači ili vlasnici JLS ili kanton;
 - (b) javna kantonalna poduzeća i druga javna preduzeća koja pružaju vodne usluge direktnim korisnicima regionalno;
 - (c) druga pravna osoba kojoj je odlukom JLS dato pravo na upravljanje vodovodnim i/ili kanalizacijskim sistemima koji pokrivaju uslužno područje sa više od 6.000 stanovnika, ili ako zahvaćaju ukupnu količinu vode veću od 900 m³/dan.
- (3) Operatori čije vodne tarife nisu usklađene sa zahtjevima ove uredbe, dužni su podnijeti zahtjev iz člana 27. ove uredbe najkasnije u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ove uredbe.

Član 32. (Nadzor nad primjenom uredbe)

- (1) Kantoni će u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ove uredbe svojim propisima:
 - (a) uspostaviti nadzor nad primjenom ove uredbe;
 - (b) propisati kaznene odredbe za osnivače u slučaju neodobrenja opravdanog zahtjeva operatora.
 - (c) uspostaviti regulatorno tijelo vodnih tarifa i propisati tarifni postupak pred regulatornim tijelom, ili ovu nadležnost prenijeti na Federaciju.

Član 33. (Prijelazne odredbe)

- (1) Kantoni će, u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ove uredbe:
 - (a) svojim propisom preuzeti obavezu primjene ove metodologije;
 - (b) svojim propisima osigurati nadzor iz člana 32. ove uredbe.
- (2) Do uspostave regulatornog tijela na nivou kantona ili Federacije, prethodno mišljenje na izračun cijena vodnih usluga po prijedlogu operatora može dati neovisna Komisija koju formira kanton, ili revizorska kuća prema Proceduri ocjene prijedloga nove cijene vodnih tarifa u skladu sa ovom uredbom, koja je data u Aneksu III. ove uredbe.
- (3) Izbor i plaćanje troškova neovisne Komisije ili neovisnog revizora iz stava (2) ovog člana vrši se iz sredstava vodnih naknada doznačenih kantonu.

- (4) Vlasnici javnih vodno-komunalnih sistema ili osnivač javnog operatora obavezni su osigurati preduslove za postizanje optimalne produktivnosti javnih operatora prema proračunu maksimalnog broja uposlenih iz Aneksa II. ove uredbe, u roku od 10 (deset) godina od dana stupanja na snagu ove uredbe.
- (5) JLS će shodno uputi iz člana 7. stav (4) ove uredbe vršiti proračun visine priuštivosti na godišnjoj osnovi, a prve podatke će objaviti u roku od godinu dana od stupanja na snagu ove uredbe.

Član 34.
(Aneksi uredbe)

Slijedeći aneksi se nalaze u privitku ove uredbe i čine njen sastavni dio:

- (g) Aneks I., Obrazac za proračun indeksa ILI;
- (h) Aneks II., Proračun indikatora produktivnosti operatora;
- (i) Aneks III., Procedura ocjene usuglašenosti prijedloga izračuna vodnih tarifa sa Uredbom;
- (j) Aneks IV., Pregled ključnih indikatora poslovanja operatora.

Član 35.
(Stupanje na snagu)

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

V. broj: /2020
Sarajevo _____ 2020. godine

Premijer

Fadil Novalić

ANEKS I: OBRAZAC ZA PRORAČUN INDEKSA „ILI“

Infrastrukturni indeks gubitaka (*Infrastructure Leakage Index* – ILI) je ključni pokazatelj kojeg su definirale IWA (International Water Association – Međunarodna asocijacija za vode) i AWWA (American Water Works Association – Američka udruga vodovoda). On predstavlja odnos između aktualnih godišnjih stvarnih gubitaka i neizbježnih godišnjih stvarnih gubitaka, tj. opisuje koliko puta u vodovodnom sistemu više curi voda nego što se ne može izbjeći.

Ovo je danas u svijetu najvažniji indikator za mjerenje gubitaka u mreži, ali njegov proračun zahtjeva dovoljno tehničko znanje zaposlenika u vodovodu o načinu proračuna vodnog bilansa, kao i provođenje potrebnih mjerenja. Ipak, potrebno je naglasiti da je bez takvog znanja nerealno očekivati smanjenje gubitaka i zato je ovaj pokazatelj potrebno uvoditi u praksu BiH vodovoda, naviklih da neprihodovanu vodu izražavaju samo u postocima.

Formula za računanje vrijednosti ILI je dana sa:

$$ILI = CARL / UARL$$

Pri tome su CARL (*Current Annual Real Losses*) Aktualni godišnji stvarni gubici, te UARL (*Unavoidable Annual Real Losses*) Neizbježni godišnji stvarni gubici, također definirani od strane IWA i AWWA.

CARL predstavlja stvarnu vrijednost curenja vode u cjevovodu, tj. zapreminu vode koja iscuri kroz sve vrste fizičkih kvarova u sistemu, uključujući npr. i preljeve na rezervoarima, izražavaju se u jedinicama l/priklj./dan (litara po priključku na dan). Računa se prilikom proračuna vodnog bilansa, na temelju mjerenja u mreži uključujući i noćna mjerenja, kada se najveći dio „potrošnje“ vode odnosi na curenja u mreži. Može se reći da je formula za proračun dana sa:

$$CARL = \text{ukupna godišnja curenja u mreži} / \text{broj priključaka} / 365$$

UARL predstavlja referentnu vrijednost najniže moguće vrijednosti curenja vode u cjevovodu (pri korištenju najnovijih tehnoloških dostignuća za smanjenje gubitaka), također se izražava u jedinicama l/priklj./dan (litara po priključku na dan). Formula za proračun je:

$$UARL = (18 \times L_m + 0,8 \times N_c + 25 \times L_p) \times P$$

gdje je:

L_m: dužina cjevovoda u mreži (km)

N_c: ukupni broj priključaka u sistemu,

L_p: ukupna dužina priključnih cijevi kroz privatne posjede,

P: prosječna vrijednost pritiska u sistemu (m).

Vrijednost indikatora ILI određuje jednu od 4 definirane klase uspješnosti vodovodnog poduzeća, pri čemu je prepoznata potreba različite klasifikacije za razvijene i nerazvijene zemlje (dvostruko su veće granice klase za nerazvijene zemlje). Ta je klasifikacija prikazana narednom tablicom:

KATEGORIJE USPJEŠNOSTI:		ILI	Litara po priključku na dan				
			Prosječan pritisak/tlak u mreži:				
			10m	20m	30m	40m	50m
RAZVIJENE ZEMLJE	A	1 - 2		<50	<75	<100	<125
	B	2 - 4		50-100	75-150	100-200	125-250
	C	4 - 8		100-200	150-300	200-400	250-500
	D	>8		>200	>300	>400	>500
NERAZVIJENE ZEMLJE	A	1 - 4	<50	<100	<150	<200	<250
	B	4 - 8	50-100	100-200	150-300	200-400	250-500
	C	8 - 16	100-200	200-400	300-600	400-800	500-1000
	D	>16	>200	>400	>600	>800	>1000

ANEKS II: PRORAČUN INDIKATORA PRODUKTIVNOSTI OPERATORA

$$\text{MBU} = \max (\text{Np} \times \text{Kps}, \text{Ns} \times \text{Kns}) + \text{Kt} \times \text{Nupov} + \text{Kwp} \times \text{Nwp} + \text{Npk} \times \text{Kk} \quad (1)$$

(zaokruženo, bez decimalnih mjesta)

MBU – maksimalan broj uposlenih kod javnog operatora vodovoda, kanalizacije i tretmana otpadnih voda, na kraju ciljnog perioda (10 godina od donošenja Uredbe)

Np – broj priključaka vodovodnog sistema u nadležnosti javnog operatora, u '000

Kps – koeficijent složenosti sistema u odnosu na broj priključaka

Ns – broj stanovnika na vodovodnom sistemu, u '000

Kns – koeficijent složenosti sistema u odnosu na broj stanovnika

Kt – koeficijent za tretman urbanih otpadnih voda prema tablici u nastavku,

Nupov - izgrađeni kapacitet UPOV-a (uređaj za pročišćavanje otpadnih voda) izražen u broju ekvivalentnih stanovnika (ES), u '000

Kwp - koeficijent za prečišćavanje pitke vode prema tablici u nastavku,

Nwp - broj stanovnika koji se snabdijeva sa klasičnog postrojenja za pitku vodu (u '000)

Npk – broj priključaka kanalizacijskog sistema u nadležnosti javnog operatora gdje ne postoji priključak vodovodnog sistema u nadležnosti javnog operatora, u '000

Kk – koeficijent složenosti sistema u odnosu na broj priključaka samo na javni sistem odvodnje otpadnih voda (a gdje nema priključaka vodovodnog sistema u nadležnosti javnog operatora)

$$\text{Kps} = \text{Kp} + \text{Ks}$$

Kp – koeficijent produktivnosti prema tablici u nastavku,

Ks – koeficijent složenosti sistema prema tablici u nastavku,

$$\text{Kk} = 2$$

Napomene:

- ovaj proračun ne koristi se za regionalne operatore koji vrše samo isporuku vode javnim operatorima vodovoda i kanalizacije.
- Kt se primjenjuje samo za UPOV-e kapaciteta najmanje 3.000 ES

Ns (u '000)	3 - 6	6 - 12	12 - 25	25 - 50	50-100	100-150	150-200	> 200
Kp	1.35	1.30	1.25	1.20	1.15	1.10	1.05	1.00
Kt i Kwp	0.50	0.40	0.35	0.30	0.25	0.20	0.15	0.10

Np (u '000)	2 - 4	4 - 8	8 - 16	16 - 32	32 - 50	> 50
Kps	4	3.9	3.8	3.7	3.6	3.5

Složenost sistema	Jednostavni sistemi	Manje složeni	Srednje složeni	Složeni sistemi
Ks	0.00	0.10	0.20	0.30

Koeficijenti složenosti javnog sistema vodovoda i sanitacije – **Ks** iznose:

Jednostavni sistemi: 0

Manje složeni: 0.1

Srednje složeni: 0.2

Složeni sistemi: 0.3

za sve javne sisteme koji snabdijevaju preko 6.000 stanovnika ili isporučuju $\geq 900 \text{ m}^3/\text{dan}$.

Koeficijent složenosti (K_s) se dobiva na osnovu podataka iz Tabele karakteristika - parametara složenosti javnih sistema, na osnovu proračunskog k_s : umnoška kolona k_2 (broj PS na VS), k_3 (broj vodozahvata i bunara) i k_7 (dužina cjevovoda $\geq \text{DN}150$), podijeljen sa k_1 (broj stanovnika na VS).

$$\text{Proračunski } k_s = \frac{k_2 \times k_3 \times k_7}{k_1}$$

Ks se u konačnici usvaja u iznosu:

- „0“, za proračunski k_s u vrijednosti 0.00-0.05 (jednostavni sistemi);
- „0.1“, za proračunski k_s u vrijednosti 0.051-0.15 (manje složeni sistemi);
- „0.2“, za proračunski k_s u vrijednosti 0.151-0.25 (srednje složeni sistemi);
- „0.3“, za proračunski k_s u vrijednosti ≥ 0.251 (složeni sistemi).

Napomene:

- Proračunata vrijednost MBU formulom (1) se za javnog operatora vodovoda, kanalizacije i tretmana otpadnih voda, koji snabdijeva manje od 6.000 stanovnika i zahvata više od $900 \text{ m}^3/\text{dan}$, uvećava za 1.
- Za zaposlenika/cu postojećeg javnog operatora koji je angažiran/a na pružanju više vrsta usluga, procjenjuje se udio njegovog/njenog radnog vremena za svaku od tih usluga i u tom omjeru se i vodi kao broj zaposlenih osoba. Npr. ako zaposlenik/ca radi 50% radnog vremena na pružanju usluga vodosnabdijevanja, a drugih 50% na pružanju usluga odvodnje krutog otpada, računa se za potrebe proračuna indikatora produktivnosti operatora kao pola zaposlene osobe.

ANEKS III: PROCEDURA OCJENE USUGLAŠENOSTI PRIJEDLOGA IZRAČUNA VODNIH TARIFA SA UREDBOM

Pregled kompletnosti dostavljene dokumentacije:

Da li dostavljena dokumentacija u cilju razmatranja cijene vodnih usluga uključuje:

- Analizu provedbe važećeg Poslovnog plana operatora koji pruža vodne usluge za prethodni period **DA / NE**
- Važeći Plan poslovanja operatora koji pruža vodne usluge, koji uključuje Analizu provedbe prethodnog plana rashoda i prihoda, pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju, kao i Plan rashoda i prihoda za naredni relevantni period (preporučuje se ne duži od jedne godine), pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju **DA / NE**
- Izvještaj o provedenom računovodstvenom razdvajanju troškova i prihoda po troškovnim centrima **DA / NE**

Odgovori na sva pitanja moraju biti DA, u suprotnom se dokumentacija vraća predlagачu na dopunu.

Pregled sadržaja dostavljene dokumentacije:

Izvještaj o provedenom računovodstvenom razdvajanju troškova i prihoda po troškovnim centrima, koji sadrži i financijske izvještajima koja se dostavljaju nadležnim tijelima (izdvojeno po operativnim troškovima, troškovima investicijskog održavanja i troškovima kapitalnog investiranja), treba pregledati da li ispunjava naredne uvjete, zahtijevane Uredbom:

- Da li je Operator definirao jasno razdvojene troškovne centre i time omogućio izdvojeno knjiženje troškova, kao i prihoda, usluge vodoopskrbe od usluge odvodnje otpadnih voda, kao i od usluge prečišćavanja otpadnih voda, te svih drugih vrsta usluga koje takav operator pruža **DA / NE**
- Da li su iskazani troškovi poslovanja iz prethodnog perioda, koji se obavezno dostavljaju kao dio dokumentacije dostavljene u cilju razmatranja cijene vodnih usluga, razvrstani po svakom definiranom troškovnom centru, te jesu li knjiženi direktno na odgovarajući troškovni centar, i to na najniži odnosni podtroškovni centar koji je definiran **DA / NE**
- Da li su indirektni troškovi poput troškova računovodstva, uprave i sl. knjiženi na odgovarajućem troškovnom centru zajedničkih poslova, te da li je definiran ključ (pojedinačno po vrsti troška ili zbirno za sve takve troškove) kojim se naknadno vrši redistribucija ovih troškova na svaku od pojedinačnih vrsta usluga **DA / NE**
- Ako je operator složeno komunalno poduzeće, koje osim vodnih usluga iz člana 4. ove Uredbe pruža i druge vrste usluga, da li su formirani odnosni troškovni centri za ostale usluge pojedinačno i da li su njihovi odnosni troškovi i prihodi knjiženi zasebno, na tako formirane troškovne centre **DA / NE**

- Da li je operator napravio popis svih stalnih sredstava i periodičnu procjenu tekuće vrijednosti, odnosno revalorizaciju ako je stalno sredstvo knjiženo, kao i vanknjižnu procjenu prema stvarnim cijenama na tržištu, ako sredstvo iz bilo kojeg razloga nije evidentirano u knjizi stalnih sredstava **DA / NE**
- Da li je operator pripremio tranzicijski plan za postepeno uključivanje punog troška amortizacije iz prethodnog stava u cijenu vodnih usluga, te da li je taj plan uokviren u najviše 10 (deset) godina od dana stupanja na snagu Uredbe **DA / NE**
- Da li su prihodi prikupljeni po osnovu pretplate zasebno knjiženi i sredstva ovim putem prikupljena korištena samo za definirane svrhe, da li je takav trošak posebno obrazložen u financijskim izvještajima **DA / NE**
- Da li su prihodi prikupljeni po osnovu obračuna punih troškova amortizacije trošeni isključivo na investiciono održavanje i funkcioniranje sistema na koji se cijena odnosi **DA / NE**
- Da li su prihodi prikupljeni po osnovu ostvarene jedinične cijene m³ vode zasebno knjiženi, te da li su tako prikupljena sredstva korištena samo za svrhe za pokrivanja operativnih troškova, investicijskog održavanja i kapitalnih investicija, da li je takav trošak posebno obrazložen u financijskim izvještajima **DA / NE**
- Da li su prihodi ostvareni po osnovu dijela cijene koji se odnosi na realno obračunatu amortizaciju na sva stalna sredstva (za investicijsko održavanje) trošeni isključivo na način određen poslovnim planom, koji uključuje plan i program smanjenja neprihodovane vode te redovne zamjene elemenata infrastrukturnog sistema **DA / NE**

Odgovori na sva pitanja moraju biti DA, u suprotnom se dokumentacija vraća predlagачu na dopunu.

Dokument Analize provedbe važećeg Poslovnog plana operatora za prethodni period, kao i važeći Plan poslovanja operatora, treba pregledati da li ispunjavaju naredne uvjete, zahtijevane Uredbom:

- Da li Plan poslovanja koji je dostavio operator sadrži:
 - Plan optimizacije broja zaposlenih za naredni period, dodatno sa tranzicijskim planom i projekcijom kada će se broj zaposlenih koji su angažirani u funkciji pružanja ukupnih vodnih usluga, svesti na preporučenu ciljnu vrijednost, ovisno o veličini i složenosti infrastrukturnog sistema **DA / NE**
 - Plan smanjenja i/ili kontrole neprihodovane vode za naredni period, dodatno sa projekcijom kada će se postotak gubitaka svesti na veličinu poslije koje više nije isplatio dalje smanjivanje, te kada će se infrastrukturni indeks curenja (u daljem tekstu: indeks ILI) svesti na vrijednost manju od 4 **DA / NE**

- Plan optimizacije ostalih troškova, gdje je optimizacija moguća primjenom novih tehnologija ili poboljšanim upravljanjem **DA / NE**
- Plan unaprjeđenja naplate, ako ista iznosi manje od 95% **DA / NE**
- Plan unaprjeđenja mjerenja u mreži **DA / NE**
- Plan unaprjeđenja upravljanja sredstvima, uključujući i kompletiranje popisa svih stalnih sredstava i procjene tekuće nabavne vrijednosti **DA / NE**
- Plan kapitalnih ulaganja, ako je odobren za uključivanje u cijenu sukladno načelu priuštivosti **DA / NE**
- Analizu provedbe prethodnog plana rashoda i prihoda, pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju **DA / NE**
- Plan rashoda i prihoda za naredni relevantni period (preporučuje se ne duži od jedne godine), pojedinačno za svaku od vodnih usluga koje se pružaju **DA / NE**
- Da li Plan poslovanja koji je dostavio operator sadrži vrijednosti za prethodne tri godine (odnosno za cijeli prethodni period pružanja ovih usluga ako je isti kraći od tri godine), kao i projekcije vrijednosti za najmanje naredne tri godine, te dugoročne ciljne vrijednosti i očekivano vrijeme njihovog dostizanja za sljedeće ključne pokazatelje/indikatore uspješnosti:
 - Neprihodovana voda (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 25% ili manje) **DA / NE**
 - Postotak mjerenja potrošača i vodozahvata (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 100%) **DA / NE**
 - Prosječan broj dana naplate (izraženo u broju dana, preporučena dugoročna ciljna vrijednost je 90 dana ili manje) **DA / NE**
 - Postotak naplate (izraženo u %, preporučena dugoročna ciljna vrijednost 96% ili više) **DA / NE**
 - Produktivnost operatora (broj zaposlenih na hiljadu korisnika usluga, za sve vodne usluge iz člana 4. Uredbe), prema proračunu maksimalnog broja zaposlenih na kraju ciljnog perioda ovisno o veličini i složenosti infrastrukturnog sistema **DA / NE**
 - Pokrivenost operativnih troškova (izraženo u %, preporučena ciljna vrijednost 100%) **DA / NE**
 - Priuštivost usluga (izraženo u %, preporučena vrijednost do najviše 4%) **DA / NE**

Odgovori na sva pitanja moraju biti DA, u suprotnom se dokumentacija vraća predlagачu na dopunu.

Pregled proračuna cijena:

- Da li dostavljena dokumentacija u cilju razmatranja cijene vodnih usluga određuje jednu od vrsta cijena iz člana 22. Uredbe **DA / NE**
- Da li se dostavljena dokumentacija u cilju razmatranja cijene vodnih usluga odnosi na sve odabrane kategorije korisnika usluga iz člana 23. Uredbe **DA / NE**
- Da li dostavljena dokumentacija sadrži tranzicijski plan i krajnji rok za izjednačavanje cijena za sve kategorije korisnika usluga iz člana 23. Uredbe u roku od od najviše 10 (deset) godina **DA / NE**
- Da li je iznos pretplate određen na način da ukupni očekivani prihod ovim putem pokrije troškove redovnog i odgovarajućom regulativom propisanog održavanja korisničkog vodomjera, u iznosu koji odgovara stvarnim troškovima za svaki vodomjer pojedinačno, te dodatno i troškove ugradnje i održavanja zonskih i vodomjera na izvorištu **DA / NE**
- Ako je još neki dio fiksnih troškova koji se odnose na uslugu vodo-snabdijevanja/vodoopskrbe, ili usluge sanitacije i prečišćavanja otpadnih voda uključen u pretplatu, da li je dostavljena i odnosna dokumentacija o takvom proračunu pretplate **DA / NE**
- Da li je iznos jedinične cijena po m³ određen na način da ukupni očekivani prihod ovim putem pokrije troškove sve procijenjene troškove koji se direktno i indirektno odnose na bilo koju od usluga iz člana 4. Uredbe, a koji ne uključuju troškove koji se pokrivaju pretplatom **DA / NE**

Odgovori na sva pitanja moraju biti DA, u suprotnom se dokumentacija vraća predlagачu na dopunu.

Ako su odgovori na sva pitanja DA, **potvrđuje se usuglašenost prijedloga izračuna vodnih tarifa sa Uredbom.**

ANEKS IV: PREGLED KLJUČNIH INDIKATORA POSLOVANJA OPERATORA PRI RAZMATRANJU PROMJENE VODNE TARIFE

Operator:

Općina/Grad/Kanton:

Indikatori vodne tarife / godina	1. god.	2.	3.	4.	10. 11.		
	Početna 2021	Planirano za				Ciljani period 2031 2032	
Vodna tarifa (KM/m ³)					...		
Ukupno volumetrijski dio							
Vodoopskrba (KM/m ³)							
Odvodnja urbanih otpadnih voda (KM/m ³)							
Tretman urbanih otpadnih voda (KM/m ³)							
Fiksni dio cijene (KM/m ³)							
% stvarno potrebne amortizacije obračunat u cijeni						100%	
% stvarno potrebne amortizacije prikupljen i utrošen za svrhe redovnog znavljanja infrastrukture							
% izjednačenja cijena za fizička i pravna lica						100%	
Produktivnost zaposlenih (broj zaposlenih / '000 korisnika usluga ili / '000 priključaka)	Početno stanje					100%	
% učešća kredita u ukupnoj tarifi							
% priuštivosti važeće tarife							
% pokrivenosti operativnih troškova							
% mjerenja potrošača							
Prosječan broj dana naplate							
% gubitaka u VS (dugoročni cilj je 25% ili manje)	Npr. 61%					Npr. 41%itd.
Status definiranosti i izgrađenosti ¹ zona mjerenja (Status DMA - District Metering Areas)						100%	
Dodatni ili indikatori po procjeni potrebe lokalne samouprave							

¹ Izgrađenost zone mjerenja podrazumijeva postojanje zatvarača i zonskih vodomjera na svim ulazima i izlazima iz te zone, koji se redovno očitavaju.

OBRAZLOŽENJE

Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine

I. USTAVNOPRAVNI I ZAKONSKI OSNOV ZA DONOŠENJE UREDBE

Zakonska osnova za donošenje Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine sadržan je u odredbi člana 19. stav 1. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), kojim je propisano da se uredbom uređuju najvažnija pitanja iz nadležnosti Vlade Federacije BiH, bliže uređuju odnosi za provođenje zakona, osnivaju stručne i druge službe Vlade i utvrđuju načela za unutrašnju organizaciju federalnih organa državne uprave.

Ustavnopravni osnov za donošenje ove uredbe sadržan je u odredbi člana III. 2. tač. c) i i), a u vezi sa odredbama člana III. 3. st. (1) i (3) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, odredbom člana III. 2. tač. c) i i) propisano je da su federalna vlast i kantoni nadležni za politiku zaštite čovjekove okoline i korištenje prirodnih bogatstava, dok je odredbama člana III. 3. st. (1) i (3) propisano da federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču ovih oblasti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE UREDBE I OBJAŠNENJE ODABRANE POLITIKE

1. RAZLOZI ZA DONOŠENJE UREDBE

Zbog neophodnosti što bržeg početka primjene jedinstvene metodologije utvrđivanja cijene vodnih usluga u Federaciji BiH (i to specifično cijene javnih usluga vodoopskrbe, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda) koju propisuje ova uredba a čije uvođenje u primjenu je u značajnom zaostatku u odnosu na planirane rokove, neodložna je potreba za hitno donošenje ovog propisa koristeći pravnu osnovu iz Zakona o Vladi Federacije BiH.

Ova uredba ima vrlo značajnu ulogu jer predstavlja regulativu koja treba omogućiti otklanjanje postojećih prepoznatih nedostataka u radu javnih komunalnih poduzeća (JKP) u pružanju vodnih usluga i pomoći jedinicama lokalne samouprave da iste osiguraju za sve svoje građane na održiv način. S druge strane njeno donošenje predstavlja **preduvjet koje nadležni organi trebaju ispuniti za osiguranje dalje financijske podrške međunarodnih razvojnih partnera za modernizaciju vodnih usluga u BiH.**

Usvajanjem ove uredbe bi se osiguralo obavezno postupanje općina i gradova (jedinica lokalne samouprave - JLS, a negdje kantona) u postupku utvrđivanja pojedinačnih cijena za vodne usluge po propisanoj metodologiji, a njena primjena će postepeno omogućiti poboljšanje uvjete rada i poslovanja JKP-a, unapređenje kvalitete isporučenih usluga građanima, kao i osigurati ekonomsku održivost ovih vodnih usluga.

Tekst uredbe je pripremljen sukladno međunarodnim principima za ovu oblast i Okvirnom direktivom o vodama EU (WFD). Uredbom se planira ekonomsko reguliranje i optimalno upravljanje ovim sektorom u roku do 10 godina od donošenja iste, kako bi se pripremili

preduvjeti za provedbu vodno-komunalnih direktiva EU i kapitalno investiranje u sektor vodoopskrbe, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda, a sve uz poštivanje principa priuštivosti za stanovništvo. Uredbom se ujedno i transponira član 9. WFD u ovom sektoru.

Zbog nepostojanja jedinstvene sistemski propisane metodologije za utvrđivanje cijene vodnih usluga čija primjena je obavezujuća za sve nadležne organe i tijela, te zbog izrazite fragmentiranosti i neujednačenosti propisa kojima se regulira metodologija za utvrđivanje cijene vodnih usluga, cijene ovih vodnih usluga su više socijalna nego ekonomska kategorija i ne omogućavaju dugoročno održivo pružanje ovih javnih usluga stanovništvu i drugim korisnicima ni u dosadašnjem obimu, a unapređenje infrastrukture za pružanje ovih usluga i njeno adekvatno održavanje su potpuno ograničeni.

Takvo stanje je identificirano i kroz planske dokumente FBiH/BiH u oblasti voda i okoliša (Strategija upravljanja vodama Federacije BiH za period 2010-2022. godine, Planovi upravljanja vodama za Vodno područje Save i Vodno područje Jadranskog mora u Federaciji BiH za period 2016-2021., Strategiji aproksimacije pravnih propisa u oblasti okoliša u BiH sa legislativom EU u oblasti okoliša i dr.). Ovim dokumentima su procijenjeni enormni iznosi sredstava potrebnih za postepeno unapređenje vodnih usluga sve do postizanja standarda EU u ovoj oblasti, što zahtjeva provođenje potrebnih institucionalnih i investicionih aktivnosti u kontinuitetu. Za to je neophodna financijska i tehnička podrška stranih razvojnih partnera, koji uspostavu pravnog i regulatornog okvira za održive vodne usluge na razini BiH postavljaju kao preduvjet, da bi se izbjegle neuspješne investicije u vodnu infrastrukturu koja se poslije ne koristi (a kakvih primjera je bilo u prethodnom periodu).

To je ponovljeno kroz pismo razvojnih partnera (SIDA, SECO, UNDP, WB i DEU u BiH) od 16.06.2020. godine najvišim zvaničnicama u BiH i na entitetskoj razini u kojem je ukazano:

- Pristup javnim vodnim uslugama u BiH je nizak prema regionalnim i svjetskim standardima, dok su gubici vode veoma visoki i otpadne vode se većinom ne prečišćavaju već samo ispuštaju u okolinu. Vodovodna komunalna preduzeća ne ostvaruju dovoljno prihoda da bi bila samoodrživa, a prosječna razina prihoda od cijena ne pokrivaju troškove rada i održavanja, pa zahtijevaju transfere i subvencije iz proračuna lokalnih vlada. Pružanje javnih usluga ugroženo je u mnogim lokalnim samoupravama u BiH, zbog brojnih institucionalnih, pravnih, operativnih i financijskih nedostataka.
- Unatoč direktnim ulaganjima od preko 500 miliona eura (od međunarodnih financijskih institucija i bilateralnih donatora) u taj sektor u posljednjih 8 godina, rezultati nisu očigledni, ukupna situacija se nije značajno poboljšala i daleko je od standarda koji se zahtijevaju u okviru pravne tekovine EU za vode.
- Usluge vodoopskrbe, odvodnje i prečišćavanja otpadnih kojima se sigurno upravlja predstavljaju suštinski dio prevencije bolesti i zaštite zdravlja ljudi tokom izbijanja epidemija zaraznih bolesti, uključujući tekuću pandemiju COVID-19.

Potvrđeno je da je reforma pravnog i regulatornog okvira u sektoru vodnih usluga u Federaciji BiH predstavlja prioritet, početni korak u tom pravcu u Federaciji BiH je usvajanje predmetne uredbe, kojom će se učiniti obavezujućom primjena propisane Metodologije za obračun cijene vodnih usluga.

Obaveza ekonomskog reguliranja tarifa vodnih usluga proizlazi i iz zahtjeva realizacije tekućih i planiranih kapitalnih projekata iz oblasti vodno-komunalnih direktiva EU, čiju implementaciju odobrava Vlada Federacije Bosne i Hercegovine kroz usvajanje:

- Planova upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save i vodno područje Jadranskog mora u Federaciji BiH,
- Program javnih investicija (PJI FBiH/BiH) i
- SSPP liste projekata za sektor okoliša u BiH,

i isti predstavljaju preduslove za osiguranje kreditne i grant podrške infrastrukturnim projektima.

Zbog potrebnih velikih kapitalnih investicija u vodno-komunalni sektor (koji učestvuje sa 54% troška aproksimacije ukupnog sektora okoliša), a sa posebnim naglaskom na finansijski i implementacijski najzahtjevniju direktivu o sakupljanju i prečišćavanju urbanih otpadnih voda, ovi projekti se ne mogu realizirati bez učešća međunarodnih finansijskih institucija (IFIs) i masivne grant podrške za te namjene.

2. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBI

Pravni osnov za donošenje Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Uredba) sadržan je u odredbama člana 19. Stav 1. Zakona o Vladi Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06) kojim je propisano da Vlada Federacije donosi uredbe kojima se: „... bliže uređuju odnosi za provedbu zakona ...“, što se u ovom slučaju odnosi na reguliranje postupka određivanja cijene vodnih usluga. Pretpostavlja se donošenje Uredbe po HITNOM postupku, i to zbog stalnih zahtjeva EU, donatora i banaka za održivost investicija, neodržavanja postojeće komunalne infrastrukture, nepostojanja zadovoljavajućeg zakonskog okvira koji ovu tematiku regulira, enormnog kašnjenja i nepoznanice roka usvajanja Izmjena i dopuna Zakona o Vodama FBiH; te potrebnog dodatnog vremena za uspostavu metodologije i nadzora nad njenom primjenom od strane kantonalnih zakona o komunalnim djelatnostima i planiranog roka (10 godina) za potpunu primjenu uredbe i dugoročno reguliranje ovog sektora, kao i postepenog utjecaja na krajnje korisnike zbog povećanja tarifa i dr.

Uredba se donosi na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva sukladno zaključku Vlade Federacije V. broj: 1305/2020 od 24.09.2020. godine, koji je donesen na 237. sjednici Vlade Federacije BiH održanoj 24.09.2020. godine.

Rješenja koja su predviđena ovom uredbom u skladu su i sa zahtjevom EU za održivost investicija, odnosno rješavanja pitanja neodržavanja postojeće komunalne infrastrukture, nepostojanja zadovoljavajućeg zakonskog okvira koji ovu tematiku definira, dosadašnjeg kašnjenja i činjenice da nije poznato u kojem će roku i da li će biti usvojen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o Vodama FBiH, potrebnog dodatnog vremena za uspostavu nadzora nad metodologijom od strane kantonalnih zakona i planiranog roka (10 godina) za potpunu primjenu uredbe i dugoročno reguliranje ovog sektora, te postepenog utjecaja na krajnje korisnike zbog povećanja tarifa i dr.

DIO PRVI – OSNOVNE ODREDBE

U prvom dijelu se određuje predmet uredbe i struktura iste, preciziraju ciljevi uredbe, navode definicije svih ključnih termina korištenih u tekstu uredbe, te se precizira na koje se tačno vrste vodnih usluga ista odnosi.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinačnih članova ovog dijela:

Član 1. Ovim članom pobrojana su pitanja koja se uređuju uredbom tj. određuje se njen opseg, te struktura iste.

Članom 2. preciziraju se ciljevi uredbe, pojašnjava se da će cilj postići dugoročno održive i kvalitetne vodne usluge, čija će se cijena moći platiti od strane potrošača/korisnika ovih usluga. Da bi iste usluge mogle biti dugoročno samoodržive Uredbom se nastoje osigurati preduvjeti za to, uključujući kroz osiguranje investicija u infrastrukturu i sredstava za njeno redovno održavanje.

Član 3. - utvrđuje definicije svih ključnih termina korištenih u tekstu uredbe, a iste su usklađene sa svim drugim sektorskim propisima.

Član 4. - precizira da se odredbe ove uredbe odnose na određivanje najniže cijene vodnih usluga vodoopskrbe, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda, ali se ne odnose na određivanje cijene odvodnje urbanih oborinskih voda, bez obzira da li se ista vrši odvojenom ili putem mješovite kanalizacijske mreže. Ujedno se želi naglasiti obaveza jedinice lokalne samouprave da prepozna troškove i ove vrste usluge i utvrđivanjem cijene te načina plaćanja iste osigura i pokrivanje svih odnosnih troškova.

DIO DRUGI – TEMELJNA NAČELA

U drugom dijelu se navode temeljna načela na kojima je zasnovana Uredba, koja se zatim u narednim članovima pojašnjavaju.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinačnih članova ovog dijela:

Član 5. - definira temeljna načela na kojima je zasnovana Uredba.

Član 6. Iako ovaj član navodi posve logičnu i stoga pretpostavljeno nepotrebnu tvrdnju da proračun cijene usluge treba da uključi sve odnosne troškove samo za tu vrstu usluge, iz postojeće prakse je proizišla nedvojbena potreba sa ovim članom. Naime veći broj operatora - komunalnih poduzeća pruža više vrsta javnih komunalnih usluga (vodosnabdijevanje, odvodnja i prečišćavanje urbanih otpadnih voda, upravljanje komunalnim otpadom, upravljanje javnim parkinzima, grobljima, daljinskim grijanjem, uređenjem parkova itd.), a da pri tome ne vrše razdvajanje knjiženja troškova po tim uslugama već se svi knjiže na istoj razini. Čak i ako je u pitanju samo poduzeće koje pruža samo vodne usluge (vodosnabdijevanje, odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda) takva praksa onemogućava stvarno poznavanje troškova pružanja samo jedne pojedinačne vrste usluga.

Direktna posljedica ovakve prakse je tzv. unakrsno subvencioniranje između korisnika različitih vrsta usluga, kojom se cijena jedne usluge održava većom nego je neophodno a druge manjom. Takva praksa obično nije praćena informiranjem korisnika istih usluga, također oni koji ne koriste sve usluge na taj način bez vlastitog znanja ili pristanka vrše subvencioniranje onih koji koriste subvencionirane usluge.

Rješenje ovog problema je jednostavno i lako se uvodi u javna komunalna poduzeća (operatore) primjenom računovodstvenog razdvajanja svih troškova i prihoda po definiranim troškovnim centrima, gdje svaka vrsta usluge ima odvojeno knjižene odnosne troškove i prihode. Većina računovodstvenih software-a koji se koriste u FBiH omogućava takvo knjiženje, pa je u takvom slučaju jedino potrebna promjena postojeće prakse.

Član 7. Priuštivost (engleski: affordability) je relativno novi termin u sektoru voda u FBiH, ali je brzo prihvaćen od strane većine aktera. Odnosi se na mogućnost plaćanja računa za vodne usluge kojom se ne bi ugrozile mogućnosti plaćanja za hranu, obrazovanje, osiguranje zdravlja, dakle temeljne ljudske potrebe. Stoga se procjenjuje najveća moguća

cijena koju prosječna obitelj može mjesečno platiti iz svojih prihoda i sa prosječnom potrošnjom po osobi. U praksi se obično ova granica postavlja na 4% ukupnih mjesečnih prihoda obitelji za račun za vodu i odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda.

Svakako se mora napomenuti da će, bez obzira na granicu priuštivosti, uvijek postojati jedan broj osoba u lokalnoj zajednici koji ne mogu platiti vlastiti račun za vodu, ali i podcrtati da se tim osobama, koje trebaju biti registrirane kao osobe sa socijalnim potrebama, treba pomoći na drugi način, putem subvencija, vaučera ili na sličan način, a ne smanjenjem cijene vode za sve potrošače, a što je već ustaljena praksa pomoći kroz budžete JLS-a.

Ovim pristupom se osigurava i zadovoljenje ljudskih prava na vodu određenih konvencijom UN (28.7.2010. godine je Generalna skupština UN Rezolucijom 64/292 jasno prepoznala ljudsko pravo na vodu i sanitaciju, kao i da su čista voda za piće i sanitarne potrebe esencijalni za zadovoljenje svih ljudskih prava).

Ovim članom se posebno želi naglasiti potreban oprez pri planiranju novih investicija u vodno -komunalnu infrastrukturu u lokalnoj zajednici, tj. da treba detaljno procijeniti da li će otplata odnosnih troškova kroz cijenu vodne usluge uzrokovati da se pređe granica priuštivosti. Time se ne sprječava da se ipak na lokalnoj razini donese odluka o takvim ulaganjima, ali se jedinica lokalne samouprave obavezuje da subvencionira troškove izgradnje i rada javne vodno -komunalne infrastrukture koji prelaze granicu priuštivosti (što se omogućava ali ne i obavezuje i ako troškovi ne prelaze granice priuštivosti).

Posebnu pažnju pri procjeni priuštivosti je potrebno ukazati i mogućoj depopulaciji jedinice lokalne samouprave, kada već postojeći troškovi održavanja infrastrukture u ukupnom iznosu ostaju isti ali rastu po osobi/korisniku usluga jer njihov broj opada. Takve procjene su prije svega odgovornost jedinice lokalne samouprave, a ne samo poduzeća koje pruža ove usluge.

Član 8. Ovo načelo je dopuna načelu pokrivanja troškova, s tim što ono cilja i izjednačavanje tretmana različitih kategorija korisnika iste vodne usluge ako oni uzrokuju iste vrste troškova.

To praktično znači da uobičajene kategorije fizičkih i pravnih osoba u smislu određivanja različitih cijena za ove kategorije nema financijsko opravdanje, ove kategorije zapravo uzrokuju pojavu istih troškova (čak se može reći da fizičke osobe uzrokuju veće troškove rezervoara za vodu jer imaju izrazitije neujednačenu dnevnu potrošnju). Ipak, u praksi je cijena vodno-komunalnih usluga za pravne osobe veća nego za fizičke osobe, čak i do četiri puta, što je zapravo samo ostatak politike prethodnog društvenog sistema koji je smatrao pravne osobe "bogatima" i stoga odgovornim za subvencioniranje fizičkih osoba. Taj stav nije utemeljen, ne postoji u primjeni u tradicionalno tržišnim društvima (čak se pojavljuju suprotni primjeri, da je cijena za pravne osobe niža da bi se privukle investicije u gospodarstvo, računajući na bolji standard građana kao posljedicu i stoga veću platežnu mogućnost), i u prelaznom periodu se očekuje izjednačenje cijena za sve kategorije korisnika istih vrsta usluga.

Član 9. Ovo načelo bliže određuje načelo jednakosti, koje podrazumijeva da se cijena vode postepeno izjednačava za sve kategorije korisnika usluga, do postizanja iste cijene vodnih usluga za sve korisnike. Ono također prevenira previše dosljednu primjenu prethodnog načela da troškove nastale zahtjevom korisnika usluga snosi samo ta grupa korisnika, što bi moglo voditi višim cijenama za stanovnike jedinice lokalne samouprave u udaljenijim dijelovima JLS ili u brdskim dijelovima iste (zbog većeg pumpanja). Solidarnost se dakle primjenjuje na istu kategoriju korisnika vodno-komunalnih usluga, dok izuzetak može biti velika potrošnja u odnosu na dostupne i ograničene količine vode

u JLS, a uz već dostignute visoke standarde upravljanja neprihodovanom vodom, kada se dozvoljava zasebno određenje cijene za takve velike potrošače (korisnike usluga).

Član 10. Ovo načelo ima za cilj potaći na postupno smanjenje ispuštanja otpadnih voda u prirodu, uz naglašavanje da je to financijska odgovornost osoba čija je djelatnost uzrokovala štetu u okolišu ili njezinu prijeteću opasnost, to nije financijska odgovornost komunalnih poduzeća.

Član 11. Ovo načelo je od izuzetnog značaja za kontrolu troškova koje treba pokriti cijenom - načelo pokrivanja troškova dosljedno primijenjeno ne ograničava odnosne troškove i to može ugroziti i priuštivost vodno-komunalnih usluga, pa se sa druge strane mora postaviti ograničenje za eventualne neopravdano visoke troškove.

U praksi to znači da poduzeća koja pružaju ove vrste usluga ne mogu tražiti povećanje cijene npr. u slučajevima da:

- Imaju nisku naplativost i stoga manjak potrebnih prihoda (čime se zapravo traži veća cijena za one koji redovno plaćaju da vrše subvencioniranje usluga za one koji to ne čine, bez obzira zašto ne plaćaju);
- Imaju rastuće ili vrlo visoke gubitke vode u mreži ili administrativne gubitke (oboje čini neprihodovanu vodu);
- Imaju veći broj zaposlenih od optimalnog (vrlo česta praksa u FBiH, ne različita od drugih javnih sektora i administracije), i sl.

Dakle od poduzeća koja pružaju ove vrste usluga se traži da trošak neoptimiziranog vlastitog rada ne uključuje u cijenu vode za korisnike usluga, već se zahtijeva postupno optimiziranje rada kojim se troškovi minimiziraju, koji tada moraju biti pokriveni.

Član 12. Ovo načelo je ukazuje na obavezu JLS da osigura sigurnu, čistu, dostupnu i priuštivu pitku vodu i sanitaciju za sve svoje stanovnike, a ne samo za one koji žive u užem gradskom području koje obično pokriva mreža općinskog/gradskog vodovodnog sistema. Ta obaveza se ne provodi dosljedno u svim JLS u FBiH, već su relativno često manje zajednice prinuđene da same organiziraju izgradnju i upravljanje lokalnim vodovodnim sistemima, većinom bez redovnog i sigurnog nadzora nad kvalitetom isporučene vode.

I takvi vodovodni sistemi prema postojećoj regulativi u sektoru su u vlasništvu JLS i administracija je dužna poduzeti korake koji će osigurati čistu, dostupnu i priuštivu pitku vodu iz takvih sistema, kao i osigurati neki oblik sanitacije za svoje stanovnike (javni kanalizacijski sistemi, redovno čišćenje septičkih jama i dr.).

Član 13. I ovo načelo je vjerojatno već dovoljno jasno tekstom odnosnog člana, a cilj je potaći na racionalnu potrošnju vode i minimiziranje negativnih utjecaja vodno-komunalnih usluga na okoliš.

DIO TREĆI – PREDUVJETI ZA PRIMJENU METODOLOGIJE

U ovom dijelu se opisuju preduvjeti za primjenu metodologije. Računovodstveni preduvjeti kada se ispune omogućavaju jasno prepoznavanje troškova usluge koje njenom cijenom treba pokriti, bez čega i nije moguće kvalitetno odrediti odnosnu cijenu. Također se posebno naglašava značaj cjelovitog knjiženja stalnih sredstava i proračuna amortizacije na ista, bez čega dolazi do nedovoljnog održavanja infrastruktura koja se koristi za pružanje vodnih usluga a time i do njenog propadanja i posljedično rizika po dugoročnu financijsku samoodrživost komunalnih poduzeća.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinačnih članova ovog dijela:

a) RAČUNOVODSTVENI PREDUVJETI

Član 14. Ovim članom se žele osigurati računovodstveni preduvjeti za dosljednu provedbu načela pokrivanja troškova, primjenom računovodstvenog razdvajanja svih troškova i prihoda po definiranim troškovnim centrima (najmanji skup takvih troškovnih centara je dat u stavu (3)). Primjenom navedenog načina knjiženja troškova i prihoda se isti preciznije razvrstavaju po svakoj vrsti usluge koje poduzeće pruža, te se samo takvi uzimaju u obzir pri procjeni budućih troškova što je potrebno u procesu proračuna potrebne cijene.

Član 15. - određuje kako postupati sa troškovima koji se ne mogu precizno dodijeliti samo jednoj od vrsta usluga koje poduzeće pruža već ih dijeli više vrsta tih usluga. Stoga se knjiže na troškovnom centru zajedničkih poslova (ili odgovarajućem pod-troškovnom centru ispod navedenog), te se kasnije zbirno ili pojedinačno po vrsti troška sa takvog zajedničkog troškovnog centra u prethodno utvrđenim postotcima prenose na svaku od vrsta usluga.

To npr. znači da se troškovi uprave koja radi za potrebe pružanja svih usluga raspodjeljuje na usluge sukladno postotcima koji su utvrđeni po nekom od metoda (npr. prema registriranom broju radnih sati za svaku od usluga, ili prema raspodjeli troškova knjiženih direktno na pojedinačne vrste usluga, ili prema udjelu prihoda svake od vrsta usluga u ukupnim prihodima u nekom prethodnom periodu, ili prema vrijednosti stalnih sredstava za pružanje svake od usluga, itd.).

Članom 16. se utvrđuju ista pravila razdvajanja troškova i za ostale vrste usluga (odvoz i upravljanje komunalnim otpadom, daljinsko grijanje i sl.) koje pruža složeno komunalno poduzeće, kao i za vodno-komunalne usluge.

Član 17. Ovaj član samo podsjeća na karakteristične vrste troškova koji nastaju pri pružanju vodnih usluga, a popis se može i proširiti po potrebi poduzeća. Temeljni cilj ovog člana je potaći komunalna poduzeća (operatore) da troškove knjiže na što nižim razinama troškovnih centara, jer će im to omogućiti bolji nadzor i smanjenje istih.

Član 18. Jedan od osnovnih razloga za postojeći rizik po dugoročnu financijsku samoodrživost komunalnih poduzeća (operatora) je nekvalitetno održavanje infrastrukture koja se koristi za pružanje vodnih usluga. Kako ista često nije registrirana u knjizi stalnih sredstava niti jedinice lokalne samouprave kao njenog vlasnika niti u knjizi stalnih sredstava komunalnog poduzeća kao korisnika infrastrukture, to trošak amortizacije takvih stalnih sredstava nije evidentiran niti predstavlja ulazni podatak za proračun cijene usluge, te zato prihod od pružanja usluga ne osigurava sredstva za održavanje navedene infrastrukture.

Stoga se ovim članom propisuje obaveza komunalnog poduzeća – operatora za provedbu cjelovitog popisa svih stalnih sredstava i periodične revalorizacije ako je stalno sredstvo knjiženo, te vanknjižna procjena vrijednosti ako sredstvo iz bilo kojeg razloga nije evidentirano u knjizi stalnih sredstava. Time bi se stvorili preduvjeti da se proračuna realan trošak amortizacije svih stalnih sredstava, za koje se prethodnim članom propisuje da se u roku ne dužem od 10 godina, postupno uračunaju u cijenu pri proračunu vodnih tarifa.

I dokument nacрта Vodne politike u BiH iz listopada 2011. godine, nastao u okviru provedbe sektorskog projekta u okviru IPA 2011, navodi potrebu provedbe „principa ekonomskih tarifa vode koji zagovara da se vodne usluge moraju adekvatno procijeniti i naplaćivati kako bi se obezbijedila neophodna sredstva za pogon, održavanje i kapitalna ulaganja u prateće infrastrukturne sisteme“, kao i „principa povrata troškova vodnih usluga koji zagovara da se troškovi pružanja vodnih usluga, uključujući troškove zaštite

okoliša i samog resursa, moraju adekvatno uključiti u jediničnu cijenu usluga kako bi se obezbijedila adekvatna zaštita vodnih resursa kao i samoodrživo poslovanje subjekata koji pružaju usluge“. EU vodna politika RJEŠAVA ovu problematiku kroz ključno načelo uspostave realnih cijena vodnih usluga koje trebaju obezbijediti puni povrat ostvarenih troškova. Unutar članica EU postoji konsenzus da će takva politika proizvesti naredne koristi:

- smanjenje zagađenja i poboljšanje prečišćavanja otpadnih voda,
- efikasnije i efektivnije korištenje vodnih resursa usljed uvođenja ekonomski realnih cijena vode,
- porast osjećaja kod svih interesnih grupa da su oni stvarni vlasnici vodnih resursa, kao rezultat pojačanog učešća javnosti na donošenje ključnih odluka.

b) PLAN POSLOVANJA

Član 19. Plan poslovanja je jako važan alat za osiguranje provedbe načela ekonomske i operativne efikasnosti/učinkovitosti. Ovim članom se zapravo operator usmjerava na ključne oblasti moguće optimizacije rada i troškova koje nisu navedene kao obavezni elementi poslovnog plana propisima o javnim poduzećima. Prekomjerna zaposlenost, visoki postotci neprihodovane vode, nezadovoljavajući stupanj naplativosti, nedovoljna i neprecizna mjerenja u mreži su od stručne javnosti naglašene kao oblasti slabosti operatora, kao i upravljanje i planiranje stalnih sredstava, pa se zato ovdje posebno navode.

Član 20. Da bi se omogućilo mjerenje unapređenja ekonomske i operativne efikasnosti/učinkovitosti operatora (komunalnih poduzeća), ovim članom se navodi izbor od 7 odabranih ključnih indikatora/pokazatelja uspješnosti. Njihove vrijednosti se dostavljaju za prethodne tri godine poslovanja da bi se prepoznale promjene (sa namjerom napretka), kao i projekcije vrijednosti za najmanje naredne tri godine i dugoročne ciljne vrijednosti i očekivano vrijeme njihovog dostizanja, da bi se iste pratile u narednim godinama. Za projekcije se svakako očekuje da budu ambiciozne ali jednovremeno i provedive, a uspješnost dostizanja istih se obrazlaže u narednim godinama i vrši se kroz posljedično ažuriranje planova.

DIO ČETVRTI – VRSTA I NAČIN PRORAČUNA CIJENE VODNIH USLUGA

U ovom dijelu se definiraju vrste cijena vodnih usluga koje se mogu odabrati, prije svega ovisno o mogućim poteškoćama u zahvatu dovoljnih količina vode kojima bi se zadovoljila sva potražnja. Također se propisuje dugoročno izjednačavanje cijena za različite kategorije korisnika iste vodne usluge, u praksi fizičkih i pravnih osoba, te eventualno dodatnih kategorija koji i uzrokuju iste vrste troškova. Nadalje se određuje način određivanja pretplatnog i volumetrijskog dijela cijene, uz poštivanje pravila da svaki trošak može biti uračunat u samo jednu od ove dvije komponente cijene, te ograničava način raspolaganja prihodom nastalim iz cijene usluge.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinih članova ovog dijela Uredbe:

Član 21. Velika većina operatora u FBiH primjenjuje jedinstvenu jediničnu cijenu m³ vode uz plaćanje prema potrošenoj količini i sa pretplatom, i ta će praksa ostati dominantna. Ovdje se dodatno omogućava, prije svega operatorima sa izraženim poteškoćama u zahvatu dovoljnih količina vode kako bi se zadovoljila sva potražnja, da primjenjuju blok-rastuće cijene u kojima veća potrošnja od odabrane (od strane JLS) znači i veću jediničnu cijenu po dodatnom m³.

Moguće je, iako manje vjerojatno, da se pojedini operatori odluče i da primjenjuju vrstu cijene bez pretplate, samo sa jediničnom cijenom m³ vode uz plaćanje prema potrošenoj količini. Takav izbor je posebno rizičan u područjima sa izraženom depopulacijom, gdje smanjenjem potrošnje dolazi do poremećaja u visini prihoda i posljedično nedostatka sredstava prije svega za održavanje postojeće infrastrukture.

Član 22. Odredbe ovog člana su dopuna načelu pokrivanja troškova, s tim da se cilja i na izjednačavanje tretmana različitih kategorija korisnika iste vodne usluge ako oni uzrokuju iste vrste troškova.

To praktično znači da uobičajene kategorije fizičkih i pravnih osoba u smislu određivanja različitih cijena za ove kategorije nema opravdanje različitih troškova za te kategorije korisnika usluga, a ove kategorije zapravo uzrokuju pojavu istih troškova (čak se može reći da fizičke osobe uzrokuju veće troškove rezervoara za vodu, jer imaju izrazitije neujednačenu dnevnu potrošnju). Ipak, u praksi je cijena vodno-komunalnih usluga za pravne osobe veća nego za fizičke osobe, čak i do četiri puta, što je zapravo samo ostatak politike prethodnog društvenog sistema koji je smatrao pravne osobe "bogatima" i stoga odgovornim za subvencioniranje fizičkih osoba. Taj stav nije utemeljen, ne postoji u primjeni u tradicionalno tržišnim društvima (čak se pojavljuju suprotni primjeri, da je cijena za pravne osobe niža da bi se privukle investicije u gospodarstvo, računajući na bolji standard građana kao posljedicu i stoga veću platežnu mogućnost), i u prelaznom periodu do najviše 10 godina se očekuje izjednačenje cijena za sve kategorije korisnika istih vrsta usluga.

Član 23. Najveći broj operatora primjenjuje u praksi jedinstvenu jediničnu cijenu m³ vode sa pretplatom, pri čemu se pretplata odnosi na sve pružene vodno - komunalne usluge zajedno (nema pojedinačne pretplate posebno za vodoopskrbu, za odvodnju otpadnih voda ili za prečišćavanje otpadnih voda). Ovim članom se želi naglasiti značaj kvalitetnog mjerenja u mreži, kao najvažnijeg alata za poboljšanje upravljanja neprihodovanim vodom. Stoga se stavom (2) propisuje da se pokrivanje troškova uspostave i/ili održavanja kvalitetnog mjerenja osigura iz fiksnog dijela cijene. Stavom (3) se dozvoljava da se i dio drugih fiksnih troškova, koji se ne bi mogli pokriti iz varijabilnog dijela cijena, također mogu razmatrati pri određivanju visine fiksnog dijela cijene, pri tome treba svakako uzeti u obzir i demografske promjene u jedinici lokalne sredine. Ipak, važno je naglasiti da se iz fiksnog dijela cijene ne planira pokrivanje nijednog dijela troškova zaposlenih.

Član 24. Ovaj član ima za cilj ograničiti korištenje prihoda ostvarenih pretplatom isključivo u svrhe pokrivanja troškova uzetih u obzir prilikom odlučivanja o visini pretplate. Za ispunjenje takvog cilja potrebno je i odvojeno knjiženje ove vrste prihoda, i to prema vrsti namjene udjela u iznosu pretplate, kao i knjiženje odnosnih troškova čime bi se omogućilo dokazivanje da prikupljeni prihodi po ovom osnovu nisu trošeni u bilo koje druge svrhe osim namijenjenih.

Član 25. Ovim članom se jedinična cijena po m³ vode definira kao razmjer predviđenih troškova (u KM) i predviđene količine isporučene vode (u m³) u odabranom periodu (pretpostavljeno jedna godina). Isti iznos je korigiran koeficijentom pretpostavljenog postotka naplativosti, za koju nije moguće očekivati da bude stopostotna, ali se ne treba dozvoliti niti smanjenje napora poduzeća da naplati svoje usluge i zato se granica postavlja na najmanje 95%.

Članom se sprječava i tzv. dvostruki obračun (eng. double counting), tj. da se ista vrsta troškova koje treba pokriti iz odnosnih prihoda uključi i u pretplatu i u jediničnu cijenu vode

po m³. Stoga jedinična cijena m³ vode ne uključuju troškove mjerenja u sistemu, jer se isti već pokrivaju pretplatom.

I ovim članom se dodatno naglašava značaj cjelovito obračunate amortizacije na sva stalna sredstva uključujući i vanknjižna, jer se time omogućava održavanje postojeće infrastrukture (investiciono održavanje) i osigurava funkcioniranje sistema.

U načelu se iz prihoda od jedinične cijene m³ vode ne vrši kapitalno investiranje, tj. investiranje u proširenje ili unapređenje sistema kakvim se povećava vrijednost stalnih sredstava. Ipak, ovim članom je omogućeno i takvo investiranje, što se u evropskoj praksi primjenjuje, ali pod uvjetom da je već upravljanje stalnim sredstvima i posljedično upravljanje neprihodovanom vodom unaprijeđeno i zadovoljavajuće (ako je postotak neprihodovane vode do najviše 25%) .

Član 26. Ovaj član treba ograničiti korištenje prihoda ostvarenih jediničnom cijenom m³ vode isključivo u svrhe pokrivanja troškova uzetih u obzir prilikom odlučivanja o visini ovog dijela cijene. Za ispunjenje takvog cilja potrebno je i odvojeno knjiženje ove vrste prihoda, i to prema vrsti namjene udjela u iznosu jedinične cijene m³ vode, kao i knjiženje odnosnih troškova čime bi se omogućilo dokazivanje da prikupljeni prihodi po ovom osnovu nisu utrošeni u bilo koje druge svrhe osim namijenjenih.

DIO PETI – POSTUPAK RAZMATRANJA PROMJENE CIJENE VODNIH USLUGA

U petom dijelu se prijedlog određivanja cijene veže za Plan poslovanja operatora, te se dodatno propisuje ostala dokumentacija koju treba dostaviti pri podnošenju zahtjeva za razmatranje i odobrenje cijene. Propisuje se da se cijena vodne usluge određuje kao jedan zbirni iznos, ali i kao pojedinačne stvarne vrijednosti i u postotku u odnosu na ukupnu cijenu stavki koje čine integralni dio te cijene. Također se određuju postupak odobrenja cijene i odgovorne osobe/tijela koji će sudjelovati u tom postupku, kao i rokovi za provedbu svakog od navedenih koraka, te se ukazuje na posljedice slučaja neodobrenja cijene koja ispunjava sve zahtjeve iz uredbe.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinih članova ovog dijela Uredbe:

Član 27. - prijedlog određivanja cijene veže se za Plan poslovanja operatora, a čije je podnošenje obaveza po osnovu Zakona o javnim poduzećima, te se dodatno propisuje ostala dokumentacija koju treba dostaviti pri podnošenju zahtjeva za razmatranje i odobrenje cijene. Zahtjev i dokumentacija se dostavljaju osnivaču, odnosno njegovom nadležnom tijelu (Vijeće JLS, načelnik ili drugo tijelo koje je JLS kao takve odredila). Ti dokumenti su zapravo dokazi o provedbi prethodno navedenih načela i ispunjenja definiranih preduvjeta, o čemu dodatno mišljenje dostavlja i neovisno regulatorno tijelo. Tim mišljenjem se samo potvrđuje da su dokumentacija, podaci i prijedlog operatora podneseni u skladu sa metodologijom, njime se ne potvrđuje predložena cijena i to ostaje nadležnost JLS (dakle time se ne derogiraju bilo kakve odredbe drugih propisa u ovoj oblasti).

Član 28. U raspravama unutar jedinice lokalne samouprave, koja donosi konačnu odluku o cijeni vodnih usluga, se može čuti argument da je cijena visoka i da je treba umanjiti za neki određeni iznos. Ako je u dokumentaciji prethodno dostavljeno i mišljenje neovisnog regulatornog tijela u postupku razmatranja nove cijene vodnih usluga, kojim se potvrđuje da su dokumentacija, podaci i prijedlog operatora podneseni u skladu sa ovom metodologijom, onda to znači da se željeno umanjenje može postići samo umanjenjem nekih od navedenih troškova. Stoga se uz prijedlog za umanjenje cijene treba ujedno predložiti i koji odnosni troškovi i na koji način trebaju biti umanjeni (npr. smanjiti troškove

zaposlenih smanjenjem plaća ili otpuštanjem dovoljnog broja zaposlenih, prestankom investicijskog održavanja nekog dijela postojeće infrastrukture, i sl.).

Član 29. Ovim se članom detaljno određuje postupak odobrenja cijene i odgovorne osobe/tijela koji će sudjelovati u tom postupku, kao i rokovi za provedbu svakog od navedenih koraka.

Član 30. Uredbom se ne oduzima pravo jedinice lokalne samouprave da odlučuje o visini cijene vodnih usluga. Postojeća praksa pokazuje da su takve odluke nekada pod utjecajem politizacije rada poduzeća i cijena usluge (pritisak na zapravo ne-nužna zaposlenja u javnim institucijama, svjesno držanje cijene niskom i pored ugrožavanja održivosti poduzeća iz populističkih razloga).

Obzirom da se takvim djelovanjem ugrožava operativna i financijska održivost poduzeća i pružanja vodnih usluga, što dugoročno vodi i zdravstvenim rizicima osim samo odgođenim a neizbježnim troškovima, ovim članom se želi onemogućiti da nerazborite odluke o cijeni budu praćene kreditnim ili grant sredstvima iz izvora koji se dijele sa drugim jedinicama lokalne samouprave i time trošak loših odluka podijeli sa drugima koji su vodili računa o dosljednoj provedbi Uredbe.

DIO ŠESTI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

U posljednjem dijelu se određuje na koja se poduzeća Uredba odnosi. Također se propisuje nadzor nad primjenom uredbe, dodatno preciziraju obaveze kantona u preuzimanju i provedbi Metodologije putem izmjene kantonalnih zakona, te određuje rok za dostizanje maksimalnog broja zaposlenih u javnom operatoru. Također se utvrđuje obaveza JLS-e JLS-ima, da prema najnovijim ažuriranim podacima izvrše proračun i objave podatak o visini priuštivosti.

Sastavni dio uredbe su četiri aneksa, čija je uloga da daju upute za praktičnu provedbu pojedinih odredbi uredbe na koje se odnose.

Uredba stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Više detalja slijedi u obrazloženju pojedinačnih članova ovog dijela Uredbe:

Član 31. Ovim članom se provedba ove uredbe ograničava na poduzeća čiji su osnivači ili vlasnici jedinice lokalne samouprave ili kanton, koja vodne usluge pružaju unutar iste jedinice lokalne samouprave ili regionalno, te koji uslužuju više od 6.000 stanovnika, ili zahvaćaju ukupnu količinu vode veću od 900 m³/dan. Ista se obavezuju da svoje vodne tarife usuglase za zahtjevima uredbe u roku ne dužem od 18 mjeseci od njenog donošenja.

Član 32. Ovim članom se propisuje nadzor nad primjenom uredbe, od strane kantona.

Član 33. - dodatno precizira obaveze kantona u preuzimanju i provedbi Metodologije putem izmjene kantonalnih zakona o komunalnim djelatnostima i dr. propisima (za uspostavu regulatora i tarifni postupak pred regulatornim tijelom), te određuje rok za dostizanje maksimalnog broja zaposlenih u javnom operatoru. Također se daje obaveza JLS-e da na osnovu zvaničnih podataka o prihodima stanovništva iz prethodne godine, izvrše proračun i objave podatak o visini priuštivosti za svaku sljedeću godinu. Da bi se izbjegao mogući pravni vakuum do uspostave regulatornog tijela na razini kantona ili Federacije, određeno je i zamjensko tijelo za takav period koje bi provodilo proceduru ocjene prijedloga nove cijene vodnih tarifa u skladu sa uredbom, koja je data u Aneksu III. ove uredbe.

Član 34. Sastavni dio uredbe su četiri aneksa, kojim se daju upute za praktičnu provedbu pojedinih odredbi uredbe.

Član 35. Datum stupanja na snagu uredbe usklađen je prema zaključku Vlade Federacije BiH V. broj: 1409/2019 od 05.12.2019. godine.

IV. USKLAĐENOST UREDBE O METODOLOGIJI UTVRĐIVANJA NAJNIŽE OSNOVNE CIJENE VODNIH USLUGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE S PRAVNOM STEČEVINOM EVROPSKE UNIJE

U skladu sa odredbama Uredbe o postupku usklađivanja zakonodavstva Federacije Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom evropske unije („Službene novine Federacije BiH“, broj 98/16) i čl. 63. i 66. Pravila i postupaka za izradu zakona i drugih propisa Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/14 - u daljem tekstu: Pravila) ova Uredba predstavlja kategoriju propisa (NP) prema kojoj su njene odredbe predmet usklađivanja sa pravnom stečevinom EU. Ovom Uredbom se vrši dodatno usklađivanje sa člankom 9 Direktive 2000/60/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 23. oktobra 2000. godine o uspostavljanju okvira za djelovanje Evropske unije u politici voda (OJ L 327, 22.12.2000.), te se u prilogu dostavlja Obrazac A. TABLICA USKLAĐENOSTI ZA JEDAN PROPIS.

V. PROVEDBENI MEHANIZMI I NAČIN OSIGURAVANJA POŠTOVANJA UREDBE

Dio peti – postupak razmatranja promjene cijene vodnih usluga, te čl. 31. do 33. dijela šest prelaznih i završnih odredbi, skupa sa aneksima I do IV (gdje posebno treba naglasiti aneks III: Procedura ocjene usuglašenosti prijedloga izračuna vodnih tarifa sa uredbom) precizno određuju provedbene mehanizme i način osiguravanja poštovanja uredbe.

VI. PROCJENA EKONOMSKE OPRAVDANOSTI DONOŠENJA UREDBE

U pogledu pitanja koje regulira, uredba ima vrlo značajnu ulogu jer predstavlja regulativu koja treba omogućiti otklanjanje postojećih nedostataka u radu javnih komunalnih poduzeća u pružanju vodnih usluga i pomoći jedinicama lokalne samouprave da iste osiguraju za sve svoje građane i korisnike na jednakopravan i održiv način. Usvajanjem ove uredbe bi se osiguralo obavezno postupanje JLS i kantona Sarajevo kod utvrđivanja pojedinačnih cijena za vodne usluge po propisanoj metodologiji, a njena primjena će postepeno omogućiti poboljšanje uvjeta rada i poslovanja JKP-a, unapređenje kvaliteta i obima isporučenih usluga građanima, te osigurati i operativnu i **financijsku održivost vodnih usluga**.

S druge strane njeno donošenje predstavlja **preduvjet koji nadležni organi na svim razinama trebaju ispuniti za osiguranje dalje financijske podrške međunarodnih razvojnih partnera za modernizaciju i reformu vodnih usluga u BiH**. Strani razvojni partneri uspostavu pravnog i regulatornog okvira za održive vodne usluge u FBiH/BiH postavljaju kao preduvjet, kako bi se izbjegle propale investicije u vodno-komunalnu infrastrukturu koja se poslije izgradnje adekvatno ne koristi. To je ponovljeno kroz Pismo razvojnih partnera (SIDA, SECO, UNDP, WB i DEU u BiH) od 16.06.2020. godine upućeno najvišim zvaničnicima u BiH i na entitetskoj razini, u kojem je ukazano da usprkos direktnim ulaganjima od preko 500 miliona eura (od strane međunarodnih financijskih institucija i bilateralnih donatora) u ovaj sektor u posljednjih 8 godina, rezultati nisu očigledni, ukupna situacija se nije značajno poboljšala i daleko je od standarda koji se zahtijevaju u okviru pravne tekovine EU za vode.

Detaljna procjena ekonomske opravdanosti donošenja uredbe data je Obrascu broj 1-Obrazac za provođenje sveobuhvatne procjene propisa (urađena na Nacrt uredbe), koja je ovjerena i potpisana od strane Ureda Vlade Federacije za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Europske Unije aktom broj: 01-03-02/2-21-708/20 od 18.08.2020. godine - Kontrolna izjava o provedenoj procjeni uticaja propisa (Obrazac broj 2).

VII. OBRAZLOŽENJE FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE UREDBE I FINANSIJSKI EFEKTI UREDBE

Ne očekuju se financijske implikacije na Budžet Federacije BiH i budžete jedinica lokalne samouprave u postupku primjene ove uredbe.

Očekuju se indirektno financijske implikacije na budžete kantona koji će provoditi regulatorni nadzor nad provedbom uredbe, kroz uspostavu regulatornog tijela vodnih tarifa i provedbu tarifnog postupka pred regulatornim tijelom (ili eventualno ovu nadležnost prenijeti na Federaciju Bosne i Hercegovine). Sredstva za ove namjene se raspoloživa iz prihoda kantona od vodnih naknada, koja se prikupljaju sukladno odredbi iz čl. 178. stav (2) Zakona o vodama.

Očekuje se financijske implikacije na stanovništvo priključeno na javne sisteme ViK-a u onim JLS gdje ekonomsko planiranje i usklađivanje cijena vodnih usluga do sada nije provedeno, a iz razloga postepenog (u periodu od 10 godina) ujednačenja cijena svih kategorija korisnika (fizička i pravna lica) i uključivanja amortizacije i eventualno otplate kredita u vodne tarife.

Također se očekuje smanjenje vodnih tarifa za pravna lica u većini JLS.

Planirano je da MEG projekt (projekt općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja, kao dio Programa saradnje Švicarske u BiH, u domenu Lokalne uprave i općinskih usluga, a realizira ga Razvojni program Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP BiH)), pruži tehničku i financijsku podršku kantonima i JLS-ima u daljoj provedbi uredbe.

Treba naglasiti da će se kao indirektna (pozitivne) financijska posljedica provedbe Uredbe smanjiti transferi iz budžeta JLS, jer će cjelovitom primjenom tarifne metodologije javna komunalna poduzeća doći u situaciju da mogu pokriti sve svoje troškove, kao i troškove održavanja i redovne zamjene infrastrukture.

VIII. OPIS KONZULTACIJA VOĐENIH U PROCESU IZRADE UREDBE

1. PRETHODNE KONZULTACIJE

Pripremu ove uredbe koordinirala je Radna grupa sačinjena od predstavnika: Udruženja poslodavaca komunalne privrede FBiH, Saveza općina i gradova FBiH, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Agencija za vodna područja Save i Jadranskog mora, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i dr., uz podršku konzultanata UNDP-a.

U skladu sa članom 70. Pravila i postupaka za izradu zakona i drugih propisa FBiH proveden je širok proces prethodnih konsultacija koji je započet objavom radnog teksta uredbe na web stranici Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uz poziv zainteresovanim akterima za davanje primjedbi, sugestija i prijedloga na istu, što je u skladu sa odredbama čl. 78. i 81. Pravila. Radni tekst Uredbe je popratnim aktom dostavljen i relevantnim ministarstvima svih kantona, Savezu općina i gradova Federacije BiH, kao i Udruženju poslodavaca komunalne privrede FBiH. Proces konsultacija je

proveden i u okviru više radionica u drugoj polovici 2019. godine sa predstavnicima kantona, jedinica lokalne samouprave, komunalnih poduzeća.

Primjedbe i komentari dostavljeni su e-mailom ili su predstavljeni usmeno obrađivaču neposredno u okviru sastanaka/konsultacija, te održavanjem niza internih sastanaka, iste su sve obrađene ili je na njih na adekvatan način odgovoreno.

2. SUDJELOVANJE ZAINTERESIRANE JAVNOSTI

Draft prijedloga uredbe je objavljen na web stranici FMPVŠ dana na dostavu komentara. Informacija o objavi teksta uredbe dostavljena je dodatno pismenim putem (protokol) sljedećim organima: federalni organi i institucije, kantonalni organi, SOG FBiH (dalja distribucija za sve JLS), UPKP FBiH, Aarhus centar u BiH i dr.

Rok za dostavu komentara, pisanim putem i elektronski je 30 dana od dana objave uredbe.

IX. RASPORED PREISPITIVANJA PROPISA

U smislu provođenja konkretnih odredbi uredbe, prvenstveno treba pristupiti izmjenama i dopunama postojećih propisa:

- Kantonalnih zakona o komunalnim djelatnostima;
- Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH;
- Akata jedinica lokalne samouprave kojima se regulira pružanje usluga vodoopskrbe, odvodnje i prečišćavanja otpadni voda,

te kroz izradu Priručnika i Pravilnika kojima se praktično provodi metodologija iz ove uredbe.

Prvo preispitivanje uredbe može se provesti 1.5 godinu od dana donošenja, odnosno nakon 2.5 godine izvršiti preispitivanje efikasnosti provođenja ovog propisa.

Dodatno razmatranje provođenja/preispitivanja ovog propisa može se kontinuirano provoditi kroz UNDP-MEG II projekt (2021-2024) i kroz novu Interesornu radnu grupu Federacije BiH (FMPVŠ, FMOiT, FMF, FMP i SOG FBiH) osnovanu po zahtjevu DEU u BiH, WB i bilateralnih donatora/Ambasada u svrhu izrade programa za unaprjeđenje vodnih usluga u Federaciji BiH.